

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

INTERNETOVÝ RECENZOVANÝ ČASOPIS

2011 | Vol. 3 | No. 1 | ISSN | 1803-8220

MUSILOVÁ, Nikola (2011). Sbor volitelů USA: historický vývoj a současná aplikace se zaměřením na jeho reformní alternativy. *Acta Politologica* 3, 1, s. 29-65. ISSN 1803-8220.

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

Internetový recenzovaný časopis vydává

Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze,

Katedra politologie Institutu politologických studií

Sbor volitelů USA: historický vývoj a současná aplikace se zaměřením na jeho reformní alternativy¹

Nikola Musilová²

Abstract

This article deals with the U.S. Electoral College and its role in U.S. presidential elections, including its constitutional origins, evolution and current workings. It aims to evaluate and analyze the possible positive or negative results the system produces.

It also analyzes the possible reform alternatives of the Electoral College, both in general terms and by making a comparison of the five most common reform alternatives that have been proposed: national popular vote, district system, proportional allocation of electors, National Popular Vote Interstate Compact and reform of the allocation of electors in the state of Colorado after its approval through ballot initiative. The last two alternatives of electoral reform were introduced and actively pursued in the last ten years, they are therefore an issue of a great importance and very also actual.

Key words: *U.S. Electoral College, U.S. Constitution, U.S. presidential elections, electoral systems, electoral reform, campaign strategy, American Founding Fathers*

Úvod

Volba prezidenta se ve Spojených státech amerických uskutečňuje každé čtyři roky prostřednictvím poměrně složitého systému, který zahrnuje stranické primárky a sjezdy, hlavní kampaň a především přepočítání voliči odevzdaných hlasů v jednotlivých státech na hlasy volitelů. Sbor volitelů je skupina 538 osob, v níž má každý stát takové zastoupení, které se rovná součtu jeho poslanců a senátorů v Kongresu.³

V minulosti již dvakrát došlo k tomu, že volby nakonec vyhrál takový kandidát, který sice získal nadpoloviční většinu hlasů volitelů, nikoliv však nejvyšší počet přímých hlasů voličů. Tato skutečnost společně s dalšími argumenty, jako je například vedení kampaně pouze ve státech, kde výsledek voleb není „předem jistý“, způsobují, že Sbor voli-

---

¹ Práce je upravenou a zkrácenou verzí autorčiny bakalářské práce, již obhájila na IPS FSV UK v červnu 2010.

² Kontakt: Bc. Nikola Musilová, musilova.nikola@gmail.com.

³ U.S. CONST. art. II, § 1, cl. 2.

telů (*Electoral College*) je častým terčem kritiky a volá se buďto po jeho reformě, či úplném zrušení a nahrazení přímou volbou prezidenta, přičemž tato alternativa má podporu zhruba u 72 % amerických voličů, zejména potom Demokratické strany.⁴

V historii byla předložena široká škála reforem, nejčastěji prostřednictvím dodatků k federální Ústavě. Vzhledem ke skutečnosti, že tyto snahy byly v minulosti vždy neúspěšné a že je velice obtížné dodatek k federální Ústavě prosadit, byly předloženy i dílčí reformy prostřednictvím změny alokace volitelů v konkrétních státech Unie či prostřednictvím mezistátní dohody. Situaci komplikuje i fakt, že v otázce, která reforma by měla být prosazena či jaké by mohly být důsledky jejich prosazení, existuje mezi americkými odborníky (ať už se jedná o politology či právní experty) jen velmi malá shoda. Někteří odborníci [Ross 2004; Samples 2008; Polsby et al. 1991; Adkins et al. 2002] chtějí současný systém uchovat.⁵ Jiní Sbor volitelů kritizují a rádi by jej nahradili přímou volbou [Dahl 2003; Pierce 1968; Longley et al. 1975]. Další autoři jsou zastánci uchování Sboru volitelů, nicméně chtějí ústavně ukotvit, aby každý stát přijal systém distriktů [Wildmerding Jr. 1949; Turner 2005]. Méně obhajovanou reformní alternativou je proporční systém alokace volitelů.

Zejména reformní snahy o dílčí úpravu alokace volitelů v určitých státech a snaha o zavedení přímé volby prezidenta prostřednictvím mezistátní dohody jsou nyní velmi aktuální. Vzhledem k tomu, že jim není v české politologické literatuře věnována větší pozornost, si tento článek klade za cíl tuto problematiku více přiblížit a analyzovat.

Důvody vzniku Sboru volitelů

Vyřešit otázku, jaká forma volby prezidenta bude nakonec přijata, patřila mezi vůbec nejnáročnější úkoly konventu ve Filadelfii v roce 1787, jenž se sešel za účelem revize tzv. Článků konfederace. Finální podoba volby prezidenta byla vyřešena až na samém konci konventu. [Adkins et al. 2002: 73-75] Autoři se velmi liší v interpretacích toho, proč byl Sbor volitelů vytvořen. Velmi kritický je zejména Dahl, který tvrdí, že Otcové zakladatelé nakonec přijali Sbor volitelů „spíše ze zoufalosti a bez větší důvěry v jeho úspěch. [...] Zakladatelé nakonec odsouhlasili Sbor volitelů, neboť jim došly jakékoliv jiné alternativy volby.“⁶ [Dahl 2003: 74] Jiní autoři však vidí ve Sboru volitelů geniální kompromis velice rozmanitých požadavků účastníků konventu a základní pilíř amerického federalismu. [Adkins et al. 2002:

⁴ The Washington Post-Kaiser Family Foundation-Harvard University: *Survey of Political Independents*. Přístupný z: <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/politics/interactives/independents/post-kaiser-harvard-topline.pdf> [cit. 2011-1-2].

⁵ Vedoucí politoložkou zastávající Sbor volitelů ve Spojených státech je Judith Bestová, která na danou tematiku napsala dvě monografie: „*The Case Against Direct Election of President: A Defense of the Electoral College*“ (z r. 1975) a „*The Choice of the People? Debating the Electoral College (Enduring Questions in American Political Life)*“ (z r. 1996). Robert M. Hardaway je rovněž velmi citovaným zastáncem Sboru volitelů a vydal na toto téma knihu „*The Electoral College and the Constitution. The Case for Preserving Federalism*“ (z r. 1994).

⁶ Citát je mým vlastním překladem.

89, Kernell et al. 2006: 48]

Názory jednotlivých delegátů ohledně formy volby prezidenta byly velmi různorodé. V jedné rovině se jednalo o konflikt mezi velkými a malými státy (tj. velké státy preferovaly virginský plán, jenž by jim dal v Kongresu převahu nad malými státy, které naopak prosazovaly plán newjerseyský, jenž by jejich sílu oproti velkým státům vyrovnal).⁷ V druhé rovině šlo o konflikt mezi těmi, co prosazovali silnou federální vládu, a těmi, co naopak chtěli, aby si jednotlivé státy Unie uchovaly co možná nejvíce práv a federální vláda byla co nejslabší. [Vile 1996: 78] Tyto spory byly nakonec vyřešeny přijetím connectitského plánu, jenž propojil prvky plánů virginského a newjerseyského. Vytvořila se dvoukomorová legislatura, kde dolní komora je volena přímo lidem a kde každý stát má své zastoupení odvozeno od své lidnatosti, přičemž každý stát musí mít alespoň jednoho poslance. V Senátu má každý stát přesně dva zástupce. Přijetí tohoto kompromisu je pro volbu prezidenta důležité z toho důvodu, že na jeho základě každý stát disponuje minimálně 3 voliteli.

Vytvoření Sboru volitelů bylo kompromisem hned v několika oblastech. Madison dokonce charakterizoval povahu volby jako „smíšenou“ s „přínejmenším stejným množstvím rysů federálních a národních“ [Hamilton et al. 1994: 215]. První kompromis spočíval ve smíření požadavků malých a velikých států. Veliké státy disponují více voliteli, což vyplývá z jejich větší lidnatosti, a tudíž i větším počtem zástupců v legislatuře. Malé státy jsou však chráněny proti snadnému přehlasování tím, že jsou ve Sboru volitelů nadreprezentovány. Bez ohledu na svou lidnatost musí totiž mít minimálně 3 volitele. Zároveň v případě volby Sněmovnou reprezentantů disponuje každý stát právě jedním hlasem bez ohledu na lidnatost.⁸ Ve sporu mezi zastánci a odpůrci silné federální vlády pak spíše zvítězili ti, co chtěli posílit pravomoci států, neboť jejich požadavku bylo vyhověno v tom smyslu, že každý stát si sám rozhodne, jakým způsobem bude volitele alokovat.⁹

Další kompromis spočíval ve smíření zastánců přímé volby prezidenta a těch, co

⁷ Virginský plán navrhoval dvoukomorový kongres s proporčním zastoupením států, zatímco newjerseyský plán jednokomorový kongres, kde by měl každý stát jen jednoho zástupce. Oba plány navrhovaly nepřímou volbu prezidenta prostřednictvím legislatury. Virginský plán navrhoval volbu jedné osoby na společném zasedání obou komor, zatímco newjerseyský plán navrhoval legislaturou volenou exekutivu složenou z několika osob. Tato exekutiva by sloužila jedno funkční období a mohla by být odvolána legislaturou na žádost exekutiv států.

⁸ Po přijetí XII. dodatku přechází právo volby prezidenta na dolní komoru v případě, že žádný z kandidátů nezíská nadpoloviční počet z celkového počtu volitelů. Výběr potom probíhá ze tří neúspěšnějších kandidátů.

⁹ U.S. CONST. art. I, § 1, cl. 2. Dnešní praxe většinové alokace volitelů (tj. kandidát, který obdrží nejvíce přímo odevzdaných hlasů ve státě, získá i všechny volitele za stát) není ústavně ukotvena, ale v současnosti ji používají všechny státy kromě Nebrasky a Maine, které udělují volitele na základě systému distriktů. Možnost vlastního rozhodnutí však dala průchod postupné demokratizaci volby prezidenta. Původně totiž převažovala praxe volby volitelů legislaturami států, tedy byla dvakrát nepřímá. Zároveň se upouštělo i od původně převažujícího systému distriktů ve prospěch většinové alokace. Státy tak posilovaly svůj politický vliv na federální úrovni a dominující politické strany v jednotlivých státech měly motivaci získat všechny volitele namísto jejich části. [Hoffman 1996: 947; Dixon 1950: 215]

preferovali, aby jej volila legislatura. Dodnes neexistuje mezi akademiky shoda na důvodu, proč nebyla prosazena ani jedna z těchto možností. James W. Ceaser [1980: 44-45] rozděluje akademiky zabývající se touto otázkou do dvou škol. „Demokratická škola“ tvrdí, že Otcové zakladatelé vlastně chtěli zavést přímou volbu, ale neučinili tak z praktických důvodů jako byla například snaha zajistit rovné zastoupení mas lidu v době, kdy se jednotlivé státy značně lišily v počtech voličů s volebním právem. Nemělo se tedy jednat o snahu o suspendování rozhodnutí voličů či nedůvěru v jejich úsudek. [Wilmerding Jr. 1949: 14-15; Kernell et al. 2006: 48] „Aristokratická škola“ naopak míní, že Sbor volitelů byl nakonec vytvořen z toho důvodu, že Otcové zakladatelé nevěřili, že by lid byl schopen si utvořit skutečně kvalifikovaný názor na to, jaká osoba by pro úřad prezidenta byla nejvíce vhodná. Podle názoru některých autorů se Otcové zakladatelé obávali, že např. v důsledku omezených komunikačních prostředků a infrastruktury by voliči nebyli schopni nejlepšího úsudku o tom nejvhodnějším kandidátovi na post prezidenta, a proto by o této záležitosti neměl rozhodovat „prostý lid“. [Vile 1996: 110; HLRA¹⁰ 2001: 2530]

Škála názorů a teorií je opravdu rozmanitá a nabízí se řada dalších vysvětlení. Např. St. John [1987: 30] uvádí, že přímá volba byla zamítnuta proto, že takový způsob volby by vedl k centralismu a zbavil malé státy veškerého vlivu. Rossová uvádí, že Otcové zakladatelé, kteří studovali důvody zániku čistě přímých demokracií, se obávali tzv. tyranie většiny, o níž pojednává Madison v Listech federalistů. John Adams ve své osobní korespondenci dokonce zmiňoval: „*Demokracie nikdy nevydrží dlouhou dobu. Brzy se vyčerpá a vede k vlastní záhubě. Nikdy neexistovala čistě přímá demokracie, jež by nakonec nevedla k vlastní sebedestrukci.*“¹¹ [Ross 2004: 4] Ceaser [1980: 52-57] zmiňuje, že přímá volba byla odmítnuta i proto, aby zvolený prezident nedisponoval příliš velikou autoritou vyplývající z všelidové volby, a tím si třeba uzurpoval moc. Ackerman [2007: 5] uvádí, že Otcové zakladatelé se obávali i demagogických apelů na voličstvo konkrétním kandidátem.

Často zmiňovaným důvodem vytvoření Sboru volitelů, jenž měl sloužit jako jakýsi dočasný kongres vytvořený jen a pouze k volbě prezidenta, byla podpora dělby moci. [Vile 1996: 110; Hoffman 1996: 944] Sbor volitelů tak byl v tomto smyslu zřejmě zamýšlen i jako skupina naprosto nezávislých osob, které nebudou nikomu odpovědné a volbu prezidenta vykonají bez jakýchkoliv nekalých úmyslů. [Hoffman 1996: 944] Ostatně John Jay o volitelích v Listech federalistů hovoří jako o „*nejosvícenějších a nejúčtyhodnějších občanech*“. [Hamilton et al. 1994: 343] Nicméně ideál, že Sbor volitelů bude neinformovanějším a nejctnostnějším spolkem jedinců, co budou při hlasování vycházet ze svého nejlepšího úsudku nezávisle na výsledku všelidového hlasování, nebyl naplněn. Tato skutečnost byla zřejmá již počátkem 19. století se vznikem politických stran. V současnosti jasně převažuje praxe, kdy jsou volitelé vybíráni nikoliv podle svých ctností a informovanosti, nýbrž podle loajality k vlastním stranám. Většina voličů volitele ani nezná, jsou to vesměs anonymní jedinci, kteří v drtivé většině případů hlasovali vždy v souladu s výsled-

¹⁰ Harvard Law Review Association.

¹¹ Výše uvedený citát je mým překladem citace v autorčině článku.

kem hlasování ve státě. [Wilmerding Jr. 1949: 14]

Současné principy fungování Sboru volitelů

Volba prezidenta je ve Spojených státech nepřímá, nicméně odpovídá logice volby přímé. Způsob volby se spíše vyvinul zvykem než na základě ústavního textu. [Vile 1996: 110] Ve skutečnosti se spojení „Sbor volitelů“ (*Electoral College*) v Ústavě či Listech federalistů vůbec nevyskytuje, ale hovoří se pouze o osobách, které se na volbě prezidenta podílí, a sice o tzv. volitelích (*electors*). Spojení Sbor volitelů se začalo používat až s postupnou evolucí systému, jenž musel projít od svého zrodu dvěma ústavními revizemi, než se vyvinul do takové podoby, na jejímž základě funguje v současné době.

Systém volby prezidenta, u něhož tvůrci Ústavy nepočítali s postupnou evolucí politických stran, přežil ve své původní podobě sotva jednu dekádu. Skutečnost, že před přijetím XII. dodatku nebyl volitelský hlas pro prezidenta a viceprezidenta rozlišen¹² a začaly vznikat zárodky dnešních politických stran, za něž kandidáti bojovali o voličskou přízeň v tandemech¹³, způsobila značné komplikace. V roce 1796 tak byl post prezidenta a viceprezidenta obsazen kandidáty z různých politických stran.¹⁴ V roce 1800 získali stejný počet hlasů kandidáti ze stejné politické strany.¹⁵ Sněmovna reprezentantů, na níž přešlo právo volby a měla vybírat z těchto dvou osob, však byla ovládána opozicí, a tudíž se uskutečnilo až neuvěřitelných 36 kol, než byl prezidentem zvolen Thomas Jefferson.

V roce 1804 byl tedy přijat XII. dodatek, který rozlišil hlas pro prezidenta a viceprezidenta. Jednalo se o první a poslední revizi způsobu volby prezidenta. Ke zvolení prezidentem i viceprezidentem musí dnes kandidáti získat nadpoloviční většinu hlasů volitelů (v současnosti 270). Pokud žádný kandidát na prezidenta nezíská nadpoloviční většinu hlasů, vybírá prezidenta Sněmovna reprezentantů ze tří nejúspěšnějších kandidátů. Pokud tato situace nastane při volbě viceprezidenta, vybere osobu na tento post Senát ze dvou neúspěšnějších kandidátů, přičemž každý senátor hlasuje sám za sebe.

Volitelé jsou vybíráni na stranických sjezdech, stranickým výborem či stranickými leadery strany v daném státě. Pozice volitele je velmi prestižní, a proto je udělována těm

¹² Původně totiž volitelé disponovali dvěma „prezidentskými hlasy“. K tomu, aby byl někdo zvolen prezidentem, potřeboval získat nadpoloviční většinu hlasů z celkového počtu volitelů. Osoba s druhým nejvyšším počtem odevzdaných hlasů se stala viceprezidentem. Např. ve volbách 1800 měl Sbor volitelů celkem 138 členů, z nichž každý měl odevzdat dva „prezidentské“ hlasy (tj. celkově se v těchto volbách odevzdalo 276 hlasů). K zisku postu prezidenta tedy vítězný kandidát potřeboval, aby se jeho jméno objevilo minimálně na 70 volebních lístcích (nadpoloviční většina ze 138 volitelů). [Ackerman 2007: 28]

¹³ S jedním kandidátem tedy politická strana počítala na post prezidenta a s druhým na viceprezidenta.

¹⁴ Kandidát na prezidenta z opoziční strany získal více hlasů než kandidát na viceprezidenta ze strany, která již získala post prezidenta. Federalista John Adams sice získal nejvyšší (a zároveň nadpoloviční počet) hlasů z celkového počtu volitelů, ale jeho spolukandidát Thomas Pinckney, získal o 9 hlasů méně než kandidát na prezidenta za republikány Thomas Jefferson. [Hoffman 1996: 945]

¹⁵ Republikánská strana si totiž neohlídala, aby alespoň jeden její volitel odevzdal hlas někomu jinému, než té osobě, s níž počítala na post viceprezidenta. T. Jefferson a jeho spolukandidát Burr tak získali stejný počet hlasů.

nejloajálnějším straníkům za jejich předchozí stranické služby. V současnosti jsou volitelé ve všech státech a v obvodu Washington D.C. (dále D.C.), jehož obyvatelé mohou volit prezidenta od roku 1961, kdy byl přijat XXIII. dodatek k Ústavě, volení přímo lidem.¹⁶ Všechny státy (a D.C.) kromě Maine a Nebrasky v současnosti uplatňují systém alokace „vítěz bere vše“ (*winner-takes-all system, general ticket system* či *unit rule*), kdy je zvolen ten list volitelů politické strany (*slate of electors*), resp. stranického tandemu kandidátů na prezidenta a viceprezidenta, jenž získal nejvíce přímo odevzdaných hlasů ve státě. Voliči tedy volí listy volitelů, nikoliv přímo kandidáty na prezidenta a viceprezidenta, a tito volitelé by následně měli volit kandidáty té strany, za níž byli na tento list nominováni (nejsou však Ústavou povinováni tak učinit).

Zákonem je stanoveno, že volba volitelů proběhne ve všech státech vždy první úterý po prvním pondělí v listopadu roku, který je dělitelný čtyřmi.¹⁷ Zákon ukládá i to, že volitelé odevzdají hlasy pro prezidenta a viceprezidenta ve všech státech a D.C. vždy první pondělí po druhé středě v prosinci téhož roku, kdy byli voleni volitelé.¹⁸ Volitelé odevzdají své hlasy vždy v hlavním městě svého státu, zpravidla v sídle státní legislatury. Jejich hlasy jsou následně předány do sídla vlády Spojených států k rukám předsedy Senátu, který je za přítomnosti členů Sněmovny reprezentantů a Senátu otevře, a následně jsou hlasy sečteny. Tento slavnostní ceremoniál se odehrává 6. ledna, pokud zákon nestanoví jiné datum.¹⁹

Postavení Sboru volitelů v současném federálním systému USA

Existence Sboru volitelů má své zastánce, ale i zaryté kritiky. Každá skupina přitom podává argumenty pro i proti jeho existenci. Zastánci současného systému nejčastěji citují jeho dlouholetou tradici, zajištění politické stability ve smyslu podpory systému dvou stran, zvýšení legitimacy vítězného kandidáta a lokalizování problému přepočtu hlasů v určitém státě. V neposlední řadě také vyzdvihují skutečnost, že Sbor volitelů je nedílnou součástí federálního uspořádání USA, podporuje princip brzd a protivah a chrání zájmy menšin.

Kefauver uvádí, že argumenty proti Sboru volitelů by se daly rozdělit na dvě skupiny: (1) pragmatické, kdy je kritizován především mechanismus jeho fungování (tedy např. skutečnost, že volitel není ústavně povinován hlasovat v souladu s výsledkem hlasování ve státě nebo že celý proces je poměrně komplikovaný a zdouhavý) a (2) filozofické, kdy některým reformátorům vadí především skutečnost, že hlasy voličů si nejsou na federální úrovni rovny, a tudíž je zde i možnost zvolení kandidáta, který však neobdržel nejvíce přímo odevzdaných hlasů voličů. [Kefauver 1962: 192-193]

---

16 Volba volitelů však nebyla vždy přímá. Článek II., Oddíl 1. Ústavy umožňuje legislaturám jednotlivých států, aby si samy zvolily způsob, kterým budou volitelé v daném státě voleni a jak budou jejich hlasy alokovány. Ve volbách 1789 převažovala nepřímá volba volitelů státními legislaturami. V souladu s demokratičtějšími trendy voleb však všechny státy přijaly přímou volbu volitelů, a to od roku 1864. [Dixon 1950: 215]

¹⁷ 3 U.S.C. § 1.

¹⁸ 3 U.S.C. § 7.

¹⁹ 3 U.S.C. § 15.

Argumenty pro Sbor volitelů

Typickým argumentem pro uchování Sboru volitelů je tvrzení, že napomáhá politické stabilitě země izolací problémů s případným přepočtem hlasů. [Spilerman et al. 1974: 444; Adkins et al. 2002: 87] V současném systému volby je nejdůležitější výsledek přímého hlasování v jednotlivých státech, nikoliv na celonárodní úrovni. Pokud je počet přímě odevzdaných hlasů ve státě velmi těsný a tento stát má i potenciál určit, kdo nakonec bude vítězem co do počtu volitelů, omezuje se přepočet hlasů pouze na tento stát, neboť v jiných státech je výsledek přímého hlasování a následně alokace volitelů jasný. Argument stability spočívá i v tom, že podle některých autorů snižuje současný systém i riziko volebních podvodů. Jakmile jedna strana totiž získá všechny volitele za stát, je pro ni zbytečné hlasy v daném státě dále kumulovat, neboť relevantní je vždy jen výsledek odevzdaných hlasů na úrovni státu, nikoliv na celonárodní úrovni. [Adkins et al. 2002: 89; HLRA 2001: 2527] Odpůrci Sboru volitelů tvrdí, že současný systém naopak vítězí volebním podvodem zjednodušuje tím, že k takovému vítězství je třeba méně hlasů, neboť má být jednodušší získat podvodem určitý počet hlasů v jednom rozhodujícím státě než mnohem vyšší počet hlasů na celonárodní úrovni v případě přímé volby. [Koza et al. 2008: 397; Longley et al. 1975: 85] Na druhou stranu je ale uskutečnění podvodu v soutěživém státě²⁰ komplikováno skutečností, že v těchto státech zpravidla není většina volených úřadů kontrolována jednou stranou.

Jednou z často zmiňovaných výhod současného systému volby²¹ je podpora již velmi ukotveného systému dvou stran. Ačkoliv by působnost nových politických stran mohla být nazírána pozitivně, někteří autoři se domnívají, že by byla na úkor politické stability země. [Bibby 1996: 224-226; Adkins et al. 2002: 87; Kefauver 1962: 203; Kimberling 1992: 17] Voliči jsou zpravidla pragmatičtí a nechtějí dávat hlas kandidátovi „třetí“ strany, jež nejvyšší počet hlasů za stát stejně nezíská. I v případě, že kandidát takové strany v nějakém státě uspěje, má jen malou šanci vytvořit většinovou koalici ve Sboru volitelů. Z předešlých voleb vyplývá, že k zisku volitelů potřebuje třetí strana svou voličskou podporu regionálně koncentrovat (případ voleb 1948, 1960, 1968), nikoliv ji rovnoměrně rozprostřít v celé zemi (volby 1980, 1992, 1996 a 2000). [Bibby 1996: 224-225] Jsou však i tací autoři, co tvrdí, že současný systém naopak třetí strany ke kandidatuře podněcuje a odkazují na příklad malých jižanských stran v letech 1948, 1960 a 1968, jejichž hlavní motivací bylo, aby ani jedna ze dvou hlavních stran nezískala většinu volitelů a ony samy tak byly pomyslným „jazýčkem na vahách“, který rozhodne volbu prezidenta ve prospěch jedné ze stran, nicméně za cenu jejího ústupku od politiky desegregace. [Hoffman 1996: 950-962] Brenner vylučuje takové jednání tím, že pokud by strany na toto „smlouvání“ o volitele přistoupily, ztratil by tím nově zvolený prezident legitimitu. Pokud by se o toho

²⁰ Tedy ve státě, kde není předem odhadnutelné, jaká strana v něm zvítězí. Pojem politická soutěživost a její problematika viz dále v textu.

²¹ Tedy nikoliv ani tak samotné existence Sboru volitelů, jako spíše skutečnosti, že všechny státy kromě dvou udělují všechny své volitele jednoduše vítězi nejvyššího počtu odevzdaných hlasů ve státě.

jednání nějaká strana v budoucnu snažila, může jí v tom být jednoduše zabráněno přijetím ústavního dodatku, který bude volitele povínovat k hlasování v souladu s výsledkem voleb ve státě. [Arrington et al. 1984: 247-248]

Někteří autoři uvádí, že současný systém volby udržuje politickou stabilitu i tím, že dává vítězi většiny volitelů veliký mandát a větší legitimitu, neboť má tendenci navyšovat jeho procentuální podíl ve Sboru volitelů ve srovnání s procentem přímo odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni. [Bibby 1996: 224; Ross 2004: 8; Longley et al. 1975: 62; Adkins et al. 2002: 88] Tento „znásobující“ efekt je především důsledkem většinového systému alokace volitelů a způsobuje, že výsledek, kdy by žádný kandidát nezískal většinu ve Sboru volitelů (a tím by volby musela rozhodnout Sněmovna reprezentantů) je velmi nepravděpodobný.²²

Jeden z nejdůležitějších argumentů pro uchování Sboru volitelů je skutečnost, že je jedním ze základních kamenů amerického federalismu. [Adkins et al. 2002: 87-89; Kimberling 1992: 18] Každý stát je při volbě prezidenta samostatnou jednotkou, jež si sama určí způsob volby a alokace volitelů. Každý stát má tolik volitelů, kolik má členů v Kongresu, přičemž každý stát musí disponovat minimálně třemi voliteli. V důsledku stanovení této „minimální hranice“ jsou však malé státy („malé“ ve smyslu populace) ve Sboru volitelů nadreprezentovány. Volitelé tak reprezentují v jednotlivých státech různý počet voličů (což je důsledkem i různé volební účasti). Kritici Sboru volitelů namítají, že nadreprezentace malých států ve Sboru volitelů je nedemokratická a neférová, neboť hlasy obyvatel v jednotlivých státech pak nemají na federální úrovni stejnou váhu (a tím je porušen princip „one person – one vote“). [Arrington et al. 1984: 244; Dahl 2003: 84] Nerovnost hlasů vychází i ze skutečnosti, že voliči rozhodují v jednotlivých státech o různé početné listině volitelů.

Mezi akademiky však není shoda v odpovědi na otázku, které státy ze současného systému volby nejvíce těží.²³ Průkopnické byly v tomto směru práce Irwina Manna a Lloyda S. Shapleyho ze 60. let [Mann et al. 1960]. Tito autoři se snažili zjistit, který stát má největší váhu ve Sboru volitelů na základě pravděpodobnosti a teorie her. Ten stát, který byl nejčastěji v pozici aktéra, jenž dá ve Sboru volitelů vítězné straně většinu, měl největší váhu. Jejich zjištěním bylo, že statisticky největší váhu mají státy s co nejpočetnější volitelskou delegací. Tato metodologie je však problematická, neboť předpokládá, že pravděpodobnost výskytu jednotlivých kombinací je vždy stejná, což není v praxi možné, neboť určité státy jsou predominantně demokratické či republikánské. John F. Banzhaf III. potom řešil, kteří obyvatelé ve Spojených státech mají nejvyšší pravděpodobnost

²² Tato situace nastala jen v roce 1800 (kdy však byla volba Sněmovnou reprezentantů způsobena tím, že Otcové zakladatelé nedokázali předpovědět následný vznik stranických tandemů a nebyl ještě přijat XII. dodatek Ústavy) a v roce 1824, kdy ještě nebyl plně vyvinut dnešní systém dvou stran.

²³ Např. z prací autorů použitých pro tuto studii se 2 zmiňují jen o zvýhodnění malých států [Dahl 2003: 84; Wilmerding Jr. 1949: 3-4], 1 o zvýhodnění velikých států [Arrington 1984: 248], 4 o zvýhodnění obou typů států, kde alokace „vítěz bere vše“ většinou přebije nadreprezentaci malých států [Bibby 1996: 226; HLRA 2001: 2533; Kallenbach 1960: 166; Polsby et al. 1991: 308].

odevzdání „rozhodujícího hlasu“, tj. jací obyvatelé mají největší váhu odevzdaného hlasu. Autor došel k závěru, že to jsou obyvatelé států s co nejpočetnější volitelskou delegací. [Banzhaf 1968: 314] I tato metodologie je problematická, neboť operuje s hypotézou, že pravděpodobnost, že volič bude volit jednu ze dvou hlavních stran, je po celých Spojených státech stejná. Autoři zabývající se touto problematikou pak na zmíněné studie navazovali, nicméně brali v potaz i politickou soutěživost států. Aby byl totiž hlas jednoho voliče volby rozhodl, musí být rozhodující i ve státě, jenž je zároveň rozhodující pro zisk většiny volitelů. [Gelman et al. 2004: 77] Váha státu ve volbách je odvozena v první řadě od jeho soutěživosti (tedy mírou rozdílu hlasů mezi kandidáty), až v druhé řadě pak od jeho lidnatosti, přičemž obyvatelé lidnatého a politicky soutěživého státu mají statisticky nejvyšší pravděpodobnost odevzdání rozhodujícího hlasu. [Longley et al. 1975: 96-99; Kallenbach 1960: 175; HLRA 2001: 2540]

Je tedy zřejmé, na federální úrovni mají hlasy voličů různou váhu. Tento „problém“ lze odstranit pouze úplným odstraněním volitelů a zavedením přímé volby. Jak ale uvádí Brandtová, americká demokracie nemůže být nazírána pouze ve smyslu jeden volič – jeden hlas. Cílem americké demokracie není pouhá vláda většiny, ale většiny za podpory menšinou. Otcové zakladatelé, zejména potom Madison, se obávali tyranie většiny, a tak ustanovili Spojené státy nikoliv jako čistě přímou demokracii, ale *federální republiku*, v níž budou svobody malých států (a jedinců v nich žijících) při volbě prezidenta nejlépe chráněny tím, že budou nadreprezentovány. [Brandt 2004: 22] Jejich nadreprezentace je důležitá i z toho hlediska, že více než polovina americké populace žije v jedné ze 40 nejvíce urbanizovaných oblastí země.²⁴ Tyto oblasti se nachází především na východním a západním pobřeží USA, okolí Mexického zálivu a v oblasti Velikých jezer a právě do této kategorie spadají ty státy, které jsou ve Sboru volitelů podreprezentované. Někteří autoři proto uvádí, že odstranění Sboru volitelů by mohlo navýšit pravděpodobnost zvolení regionálního kandidáta s podporou těch nejlidnatějších států, ale malou podporou zbytku země. [Adkins et al. 2002: 87-89; Polsby et al. 1991: 333; Ross 2004: 7] Současný systém kandidáty nutí sestavovat koalice států, jejichž počet volitelů jim dá potřebnou většinu, a zabraňuje tomu, aby velké státy měly přílišný vliv na volbu prezidenta, a tím zaručuje mezi jednotlivými státy určitou rovnováhu moci. Díky podmínce zisku většiny volitelů mají šanci na zvolení jen ti kandidáti, kteří dokáží oslovit velmi široké spektrum americké veřejnosti. Nejvyšší šance na úspěch má tak ten kandidát, který je schopen najít konsensus i mezi velmi odlišnými regiony země.

Další argument, často citovaný ve prospěch Sboru volitelů, je skutečnost, že podle některých autorů chrání zájmy menšin. [Arrington et al. 1984: 244; Whitaker et al. 2004: 12; Polsby et al. 1991: 309] Může se jednat o minority etnické, náboženské či obyvatele rurálních oblastí Spojených států. Byť tyto minority nejsou tolik početné na celonárodní úrovni, v některých státech jsou koncentrovány ve vyšším počtu a díky jejich hlasu může jeden z kandidátů získat všechny volitele za stát. Kandidáti jsou tak nuceni reagovat na záležitosti související s těmito menšinami. Podle některých autorů by se odstraněním

²⁴ Zdroj: <http://www.iffwa.org/main/article.php?article_id=2757> [cit. 2011-10-01].

Sboru volitelů a zavedením přímé volby důležitost těchto voličských bloků snížila. [Brandt 2004: 19]

Argumenty proti Sboru volitelů

Asi nejčastější kritikou Sboru volitelů je skutečnost, že umožňuje zvolení kandidáta podporovaného minoritou voličů. [Bibby 1996: 229; Dahl 2003: 80-81; Arrington et al. 1984: 244; Vile 1996: 110] Takový prezident může být zvolen třemi způsoby: (1) žádný kandidát nezíská většinu volitelů a Sněmovna reprezentantů rozhodne ze tří neúspěšnějších kandidátů, popř. dvou kandidátů se stejným počtem hlasů²⁵, (2) žádný z kandidátů nezíská alespoň 50 % přímo odevzdaných hlasů²⁶, (3) zvítězí kandidát, který sice získá většinu volitelů, nikoliv však nejvíce přímo odevzdaných hlasů. Z výše zmíněných způsobů zvolení menšinového prezidenta je pak asi nejobávanější třetí možnost. [Adkinson et al. 1997: 78] Tato situace nastala pouze dvakrát, a to v letech 1888 a 2000. Některé zdroje sem řadí i případ voleb 1824 a 1876. [Koza et al. 2008: 401; Whitaker et al. 2004: 10; Pierce 1968: 82] Je však diskutabilní, zda byl v roce 1824 na vině sám Sbor volitelů. Žádný ze čtyř prezidentských kandidátů totiž nezískal nadpoloviční většinu volitelů a o vítězi tak rozhodovala Sněmovna reprezentantů, jež zvolila J. Q. Adamse, ačkoliv nejvíce přímo odevzdaných hlasů získal A. Jackson. Někteří historikové se domnívají, že Adams byl nakonec zvolen díky tomu, že mu nepostupující Clay nabídl podporu svých volitelů výměnou za post ministra zahraničí. [Pierce 1968: 85; Pritchett 1959: 287] Řadit tyto volby k těm z roku 1888 a 2000 je diskutabilní i z toho důvodu, že v roce 1824 všechny státy neuplatňovaly přímou volbu volitelů. Právě ve státech, kde byli volitelé voleni legislaturou či byli alokováni na základě systému distriktů, měl Adams velikou podporu. [Kimberling 1992: 7-8] Ve volbách 1876 proti sobě stál demokratický tandem Tilden/Hendricks a republikánský tandem Hayes/Wheeler. Souboj byl tak vyrovnaný, že obě strany, jež se vzájemně obviňovaly z volebních podvodů a intrik, odeslaly ve 4 státech do Washingtonu různé volební výsledky. Pro určení výsledku byla sestavena 15ti členná komise (5 senátorů, 5 poslanců a 5 soudců Nejvyššího soudu) ve stranickém složení 7 demokratů a 7 republikánů a 1 nezávislý, který nakonec rozhodl ve prospěch republikánů. Komise tak rozhodla, že se prezidentem stane Hayes, ačkoliv získal na celonárodní úrovni zřejmě o čtvrt miliónu přímo odevzdaných hlasů méně než Tilden. [Pierce 1968: 86-92] Vile se však domnívá, že korupce a intriky byly na obou stranách tak silné, že těžko vinit samotný systém z Hayesova vítězství. [Vile 1996: 110]

Volby 1888 a 2000 jsou potom jasným případem toho, kdy vítězství kandidáta s nižším počtem přímo odevzdaných hlasů způsobil Sbor volitelů. Pravděpodobnost takové situace se zvyšuje s těsností výsledků voleb a s regionalizací podpory jednoho z kandidátů. Oponenti Sboru volitelů zmiňují, že za současného systému je možné, aby zvítězil kandidát s podporou pouhých 27 % voličů Spojených států. [HLRA 2001: 2532; Koza et al.

²⁵ Stalo se jen v letech 1800 a 1824.

²⁶ Stalo se celkem 18krát. Zdroj: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2011-10-01].

2008: 408] Jedná se o naprosto extrémní případ, kdy by zvolený kandidát zvítězil o pouhý jeden hlas v 11 státech s nejpočetnější volitelskou delegací a nezískal jediný hlas ve všech ostatních státech a D.C. Teoreticky to sice možné je, nicméně je to velmi nepravděpodobné, ne-li téměř nemožné. V praxi jsou totiž některé z největších států predominantně demokratické (např. Kalifornie, New York, Illinois, New Jersey) nebo republikánské (např. Texas).²⁷ Těžko si tak představit, že vítěz voleb získá ve všech 11 státech o pouhý jeden hlas navíc či že v těchto státech zvítězí stejný kandidát. Pokud taková situace někdy nastala, tak takový kandidát nezvítězil pouze ve většině z 11 největších států, ale i v drtivé většině ostatních států země (někdy je takové vítězství nazýváno *landslide victory*).

Ardoin et al. uvádí, že je poměrně obvyklým tvrzením, že současný systém volby zvýhodňuje Republikánskou stranu. Ačkoliv tato domněnka byla vyvrácena několika studiemi z 90. let, byla dále umocněna Bushovým vítězstvím v roce 2000. Jak uvádí autoři, současný volební systém může zvýhodňovat jednou ze stran na základě dvou faktorů: (1) nerovnosti váhy voličských hlasů, jež je důsledkem toho, že volitelé v jednotlivých státech nereprezentují stejný počet voličů (důsledek dvou faktorů: nadreprezentace některých států a rozdílné volební účasti států), (2) asymetrické rozpoložení stranické síly v jednotlivých státech, jež vede k tomu, že jedna strana kumuluje vyšší počet „nadbytečných“ hlasů (*wasted votes*)²⁸. V návaznosti na tyto dva faktory se stává, že jedna strana potřebuje k vítězství více přímo odevzdaných hlasů než ta druhá. [Ardoin et al. 2007: 343, 348-349] Statistikové Gelman et al. si proto kladli otázku, kolik procent odevzdaných hlasů museli demokraté v konkrétních volbách získat, aby jejich pravděpodobnost na získání většiny volitelů byla 5 %, 50 % a 95 %. Autoři došli k závěru, že ve 40. a 50. letech bylo rozložení voličské podpory stran takové, že volební systém zvýhodňoval republikány, neboť demokraté zpravidla kumulovali velmi vysoký počet „nadbytečných“ hlasů v jižanských státech. Zhruba od poloviny 70. let je však voličská podpora stran taková, že nedochází k podobnému výraznému zvýhodnění jedné ze stran. Pravděpodobnost, že volby vyhraje kandidát, který nezíská nejvyšší počet odevzdaných hlasů, se zvyšuje s těsností výsledku voleb, zvláště pokud se tento rozdíl pohybuje kolem 0,5 %. [Gelman et al. 2004: 79-81, 87] Zatímco současný volební systém v roce 2000 zvýhodňoval republikány, v roce 1996 a 2004 zvýhodňoval demokraty. [Hirsch 2008: 96]

Další kritika Sboru volitelů spočívá ve skutečnosti, že volitelé nejsou povinni odevzdat hlas tandemu, za nějž byli nominováni. Vzhledem ke skutečnosti, že strana do této funkce nominuje vždy ty nejloajálnější straníky, výskyt volitelů, kteří záměrně porušili svůj

²⁷ Sartori označuje jako predominantní tu stranu, jež ve více než čtyřech po sobě následujících volbách získala nad 50 % křesel v parlamentu. [Sartori 2005: 208-218] Takový model není vyhovující pro zjištění predominance strany v určitém státě v prezidentských volbách v USA, a tak jsem se zmíněnou „predominancí“ strany snažila určit zjištěním průměru procentuálního rozdílu mezi stranami v posledních 5 prezidentských volbách v 11 nejlidnatějších státech. Státy, kde byl průměr procentuálního rozdílu mezi stranami vyšší než 10 % pro jednu ze stran, jsem označila jako predominantně loajální jedné ze stran. Zdroj: <<http://uselecti-onatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2010-12-15].

²⁸ „Nadbytečné hlasy“ jsou takové hlasy, jež sice přispívají k navýšení počtu přímo odevzdaných hlasů pro stranu na celonárodní úrovni, ale nepřispívají k jejímu zisku volitelů.

slib straně a hlasovali pro někoho jiného, byl od vzniku Ústavy marginální. Od roku 1789 se vyskytlo celkem 10 „malověrných“ volitelů, v odborné literatuře nazývaných „*faithless electors*“. [Kincaid 2001: 14]²⁹ Osm z nich se potom vyskytlo ve 20. století. [Whitaker et al. 2004: 12] Nikdy však takový volitel nezměnil výsledek voleb. Jejich snahou bylo vždy upozornit na nějakou problematiku či odevzdat protestní hlas (např. jako nesouhlas s očekávanou nominací nějaké osoby do kabinetního postu). Udělali to však jen tehdy, když jejich hlas stejně nemohl změnit volební výsledek. [Kimberling 1992: 14] Dvacet šest států a D.C. se snaží předejít výskytu „malověrných“ volitelů několika způsoby, a to buď prostřednictvím státních zákonů, nebo pravidly státních politických stran, kdy je volitel zavázán odevzdat svůj hlas stranickému tandemu, za nějž byl zvolen. V případě porušení tohoto závazku mají být takoví volitelé v některých státech i penězně pokutováni, trestně stíháni nebo mohou být z pozice volitele diskvalifikováni a nahrazeni někým jiným.³⁰ Je však otázkou, zda jsou takové tresty v souladu s Ústavou. Ještě nikdy totiž takový zákon či pravidlo nevyústilo v potrestání volitele, a tudíž nebylo ani soudně napadeno. Dodnes je tak nezodpovězena otázka, co by se stalo, kdyby volitel státu, který vyžaduje, aby volitelé hlasovali v souladu s výsledky volby ve státě, hlasoval pro někoho jiného a měl tak být pokutován či trestně stíhán. Někteří odborníci se domnívají, že ani takové sankce by zřejmě nemohly být uvaleny. [Whitaker et al. 2004: 11-12; Pierce 1968: 126] Strany se snaží, v souladu s rozhodnutím Nejvyššího soudu *Ray vs. Blair*³¹, výskytu malověrných volitelů předejít i tím, že vyžadují od kandidátů slib či přísahu o tom, že tandem, za který jsou nominováni, budou skutečně volit. Pokud kandidát na volitele odmítne tuto přísahu složit, nemusí být do funkce jmenován. [Pritchett 1959: 291] Nejasné okolnosti ohledně statutu volitelů a ústavnosti výše zmíněných zákonů a pravidel vedly v minulosti k návrhu ústavních dodatků, jež by volitele ústavně zavázaly k respektování výsledku voleb ve státě (tzv. *Automatic Plan*). Tento plán, prosazovaný zejména v 50. letech tehdejší senátorem za stát Massachusetts Johnem F. Kennedym, však nebyl přijat, neboť chtěl ve všech státech současně ukotvit i většinovou alokaci volitelů. [Pierce 1968: 177-181; Longley et al. 1975: 47-49]

Častou kritikou Sboru volitelů (a alokace „vítěz bere vše“ na státní úrovni) je i skutečnost, že kandidáti se během kampaně zaměřují pouze na vybraný okruh států. [Arrington et al. 1984: 243; Dahl 2003: 83; Longley et al. 1975: 99; HLRA 2001: 2536; Koza et al. 2008: 8] Pro kandidáty totiž nemá smysl vést kampaň ve státech, kde pravděpodobně vedou nebo naopak zaostávají o vysoký počet hlasů. Takové státy jsou v odborné literatuře většinou označovány jako „*non-competitive states*“ [Samples 2008: 12] či „*safe states*“

²⁹ Některé studie však uvádí vyšší počty. Za malověrné totiž považují i ty volitele, kteří nakonec volili někoho jiného z toho důvodu, že kandidát, jehož se původně zavázali volit, zemřel např. před prosincovou schůzí volitelů. Např. nezisková organizace Fair Vote uvádí výskyt až 156 malověrných volitelů. Zdroj: <http://archive.fairvote.org/e_college/faithless.htm> [cit. 2010-12-15].

³⁰ Konkrétní postupy jednotlivých států v případě výskytu „malověrného“ volitele jsou dostupné na stránkách Národního archivu: <<http://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/laws.html>> [cit. 2010-12-16]. Zmíněné postupy jsou platné k listopadu 2000.

³¹ 343 U.S. 214 (1952).

[Dahl 2003: 83]. Vzhledem k nutnosti dosažení 270 volitelů k vítězství a omezeným zdrojům na vedení kampaně musí kandidáti zaujmout co nejefektivnější strategii k dosažení tohoto cíle. Kandidáti se tak soustřeďují pouze na okruh států, které jsou politicky soutěživé, tj. v nichž mají šanci zvítězit. Takové státy jsou v odborné literatuře nazývány různými způsoby, přičemž nejčastěji se setkáme s označeními „*swing states*“ [Longley et al. 1975: 99], „*battleground states*“ [Koza et al. 2008: 8] či „*toss-up states*“ [Hill et al. 2005: 706]. Politická soutěživost by se v tomto kontextu dala definovat jako míra pravděpodobnosti vyjádření podpory jedné či druhé straně konkrétním státem. Čím méně stát inklinuje k podpoře jedné ze stran, tím více se navyšuje jeho politická soutěživost, přičemž v potaz se berou především průzkumy veřejného mínění (aby byl stát do této kategorie zařazen, měl by být procentuální rozdíl preferencí nižší než 8 [Koza et al. 2008: 391]), voličská registrace ve státě a výsledky stran v daném státě v předešlých volbách.³² Politicky soutěživé jsou zpravidla veliké státy, neboť jsou často politicky heterogenní. Výjimkou mohou být v posledních letech typicky demokratické státy jako Kalifornie, New York, Illinois či republikánský Texas, zatímco poměrně veliké státy jako Florida, Pensylvánie, Ohio či Michigan jsou tradičními volebními bojišti. V kampani 2008 byly velmi soutěživé i veliké státy jako Virginia, Severní Karolína či Georgia.³³ Podle organizace FairVote se návštěvy obou prezidentských tandemů soustředily v roce 2008 až z 98 % na 15 soutěživých států a až 99 % jejich výdajů na volební spoty se koncentrovalo jen v 17 státech.³⁴

Domnívám se, že pokud si budeme klást otázku, jaké státy jsou současným volebním systémem nejvíce zvýhodněny, odpověď by měla být soutěživé státy, neboť obyvatelé těchto států mají největší váhu hlasu. Okruh soutěživých států se však mění v souladu s tím, koho dané strany na svých sjezdech nominují, neboť někteří kandidáti mohou mít silnější apel na určitou demografickou skupinu, což jim usnadňuje vítězství ve státech, kde je tato skupina koncentrovaná ve vyšší míře. Johnson ve své práci studoval změny okruhů soutěživých států z velmi dlouhodobého hlediska. Analýzu rozdělil do 4 cyklů, z nichž každý zahrnoval 10 voleb (1844-1880, 1884-1920, 1924-1960, 1964-2000) a kladl si otázku, jaké státy byly dlouhodobě v pozici „přihlížejících“ států, jež definuje jako státy, které nebyly desetkrát po sobě soutěživé (soutěživé byly v jeho studii státy, kde byl procentuální rozdíl podpory mezi kandidáty nižší než 5), tj. po celý studovaný cyklus. V letech 1844-1880 jimi bylo 11 států (mezi nimi např. nyní soutěživé Colorado, Iowa, Maine, Michigan, Minnesota), v letech 1884-1920 byla v tomto okruhu např. nyní soutěživá Florida, Georgia či Arkansas. Ve třetím cyklu se sem řadily např. státy Arizona, Virginia a opět Georgia. V posledním cyklu se jedná např. o Utah, Kansas, Wyoming, Severní Dakotu či Nebrasku. [Johnson 2005: 345]

Odpůrci Sboru volitelů a většinové alokace kritizují, že současný systém dává pří-

³² Cunniff, Meghan. Portrait of a swing state. *Daily Emerald* [online]. 2004, [cit. 2010-12-19]. Přístupný z: <<http://www.dailyemerald.com/2.2358/portrait-of-a-swing-state-1.211611>>.

³³ Zdroj <http://www.realclearpolitics.com/epolls/maps/obama_vs_mccain/#data> [cit. 2010-12-19].

³⁴ Kirschner, Laura. 2008's Shrinking Battleground and Its Impact on Campaign Activity. *Fair Vote* [online]. 2008, [cit. 2010-12-19]. Přístupný z: <<http://archive.fairvote.org/tracker/?page=27&-pressmode=showspecific&showarticle=230>>.

lišnou váhu určitým státům a že hlasy voličů jsou důležité podle toho, v jaké části země jsou odevzdány. Jejich hypotézou je, že když by měl každý hlas v případě odstranění Sboru volitelů úplně stejnou váhu, kandidáti by vedli kampaň ve všech 50 státech. [Koza et al. 2008: 410; Dahl 2003: 85] Rossová však namítá, že při zavedení přímé volby by pro kandidáty mělo smysl zaměřovat se pouze na ty nejhustěji osídlené oblasti. Kandidáti by měli podobně jako dnes omezený rozpočet na vedení kampaně a museli by zaujmout co nejefektivnější strategii vedoucí k vítězství. Strany by se tak soustředily pouze na jim nakloněné, hustě osídlené státy, kterým se nyní nedostává takové pozornosti, protože pro kandidáty nemá díky většinové alokaci volitelů smysl kumulovat „nadbytečné“ hlasy ve státech, v němž s vysokou pravděpodobností vyhrají.³⁵ [Ross 2004: 6] Značně odstředivý charakter dnešních kampaní však kandidáty nutí zaměřovat se místo států, kde již mají stejně velikou podporu, i na státy, jež si nejsou úplně jisté, zda konkrétní kandidát nejlépe reprezentuje jejich zájmy. Zaměření na centristické soutěživé státy usměřňuje kampaně do středu politického spektra a dává šanci na vítězství pouze těm kandidátům, jež jsou ve svém programu relativně umírnění.³⁶

Další argument odpůrců Sboru volitelů je tvrzení, že současný systém volby snižuje volební účast. [Dahl 2003: 83; Longley et al. 1975: 19; Koza et al. 2008: 15] Tento argument vychází z hypotézy, že voliči v nesoutěživých státech usuzují, že jejich hlas nebude mít ve volbách žádnou váhu, když je vlastně už „předem rozhodnuto“, kdo získá všechny volitele za stát. Na vině má být podle jejich hypotézy státní alokce volitelů „vítěz bere vše“ a zároveň i samotný Sbor volitelů, neboť každý stát má pevně stanovený počet volitelů bez ohledu na volební účast, a tudíž jednotlivé státy nemají být motivovány k povzbuzování voličů, aby šli volit. Volič strany, která je ve státě v menšině, má usuzovat, že jeho hlas stejně nepostačí jeho straně k vítězství. Volič strany, která je ve státě predominantní, má být zase odrazen tím, že je jeho strana ve státě natolik silná, že stejně zvítězí, a tudíž nebude potřebovat jeho hlas. S touto hypotézou vystoupil na příklad deník *The New York Times*³⁷, think-tank *Brookings Institute*³⁸ či iniciativa „NPVIC“³⁹ [Koza et al. 2008: 15]. Jejich hypotézou tedy je, že pokud by se zavedla přímá volba, všechny hlasy by byly stejně důležité a navýšila by se tím i volební účast. Např. autoři Kau et al. [1976: 106] ve své práci vycházejí z teorie racionální volby, podle níž se pravděpodobnost, že volič půjde k volbám, má navyšovat s očekáváním, že jeho hlas bude ve volbách rozhodující. Nicméně jak zmiňuje Kimberling, voliči v prezidentských volbách nerozhodují jen o prezidentovi.

³⁵ John Samples z Cato Institute zároveň dodává, že kandidáti by se zaměřovali pouze na nejhustěji osídlené státy i z toho důvodu, že cena volebního spotu na voliče by byla levnější ve státech s velkou populací díky zvláštní struktuře tamních mediálních trhů. [Samples 2008: 12]

³⁶ Zdroj <http://www.ewfa.org/main/article.php?article_id=2757> [cit. 2010-22-12].

³⁷ Editorial Board of the *NYTimes*, Drop Out of the Electoral College. *New York Times* [online]. 2006, [cit. 2011-01-03]. Přístupný z: <http://www.nytimes.com/2006/03/14/-opinion/14tue1.html?_r=1>.

³⁸ Nivola, Pietro. Thinking about political polarization. *Brooking Policy Brief Series* [online]. 2005, [cit. 2011-01-20]. Přístupný z: <http://www.brookings.edu/papers/2005/01-politics_nivola.aspx?rssid=nivola>.

³⁹ National Popular Vote Interstate Compact. Dále jen NPVIC. Této dohodě se článek podrobně věnuje na s. 28.

Všechny státy volí současně i členy Sněmovny reprezentantů a členy státních legislatur. V některých státech volí i guvernéra a senátory. Předmětem volby mohou být i státní referenda a řada dalších volených úřadů, jejichž výsledek rozhodně není „předem daný“. [Kimberling 1992: 14] Autoři Hill et al. zmiňují, že výše volební účasti v jednotlivých státech je však výsledkem celé řady faktorů jako je demografické složení státu⁴⁰, registrační pravidla⁴¹ či již zmíněné konání soutěživých voleb do celé řady jiných volených úřadů. Ve své studii došli na základě empirických poznatků k závěru, že pozitivní vliv na volební účast má i zvýšená mobilizace voličů kampaněmi kandidátů a jejich mediální prezentace. [Hill et al. 2005: 715] Lipsitzová ve své práci uvádí, že obavy kritiků Sboru volitelů, kteří se domnívají, že současný systém volby vede k celkovému úpadku politické participace, jsou zřejmě zcela nepodložené, neboť podle jejích empirických zjištění jsou voliči v nesoutěživých státech s rostoucím užíváním internetu v určitých formách participace mnohem aktivnější než voliči států soutěživých.⁴² [Lipsitz 2007: 8-9, 16] Lipsitzová dále uvádí, že nerovnost ve volební účasti by se při úpravě volebního systému zřejmě vytvořila mezi státy, na něž by se nově zaměřila kampaň kandidátů, a státy, které by byly kampaní ignorovány, neboť žádná volební reforma nepovede ke zcela proporčnímu rozložení vedení kampaně po celé zemi. [Lipsitz 2006: 27] Hypotézu, zda by se volební účast skutečně navýšila se zavedením přímé volby, nelze nijak verifikovat. Experti na problematiku volebního chování se však domnívají, že vliv této změny na volební účast by byl zřejmě malý, neboť méně informovaní voliči by na tuto změnu zřejmě nereagovali a pravděpodobnost volby těch neinformovanějších voličů by zřejmě byla ovlivněna v naprosto triviálním měřítku. [Samples 2008: 13]

Diskuse o změně systému

Reforma Sboru volitelů je historicky vůbec nejčastějším předmětem předložených ústavních dodatků. Skoro při každém legislativním období Kongresu je předložen alespoň jeden návrh ústavního dodatku týkajícího se reformy Sboru volitelů. Většina těchto návrhů se však nedočká žádné legislativní aktivity. Jen minimum návrhů mělo alespoň legislativní slyšení a jen o některých návrzích se i skutečně hlasovalo. Nikdy se však žádnému návrhu

⁴⁰ Volební účast koreluje se vzděláním (čím vyšší vzdělání voliče, tím vyšší pravděpodobnost, že bude volit), věkem (s nárůstem věku do zhruba 70 let roste i pravděpodobnost, že volič půjde k volbám), rasou (běloši, tzv. „non-hispanic whites“, mají vůbec nejvyšší volební účast) či příjmem (lidé vyššími příjmy volí ve vyšší míře než ti s nižšími příjmy). Zdroj <<http://www.census.gov/population/www/socdemo/voting.html>> [cit. 2011-01-03].

⁴¹ Aby občan mohl v USA volit, musí být registrován. Státy, jež umožňují registraci i v den voleb (např. Maine, New Hampshire, Wyoming) měly v posledních 3 volbách volební účast mezi voliči s volebním právem vždy vyšší než celonárodní průměr. Státy se navíc liší i v době, po níž jsou otevřeny volební místnosti. <http://www.declareyourself.com/voting_faq/state_by_state_info_2.html>, <http://elections.gmu.edu/voter_turnout.htm> [cit. 2011-01-03].

⁴² To se týká např. dobrovolnictví pro jednoho z kandidátů, kdy voliči z nesoutěživých států volají potenciální voličům ve státech soutěživých a nepřímo tak ovlivňují výsledek v těchto státech apod.

ústavního dodatku nepodařilo získat podporu 2/3 členů obou komor Kongresu, aby o něm následně mohly hlasovat legislatury jednotlivých států. Poslední hlasování o reformě volby prezidenta se na půdě Kongresu odehrálo v roce 1979. [Whitaker et al. 2004: 17-18]

Reformy Sboru volitelů mají zpravidla dva cíle: (1) eliminovat Sbor volitelů jako takový, (2) upravit pouze část způsobu volby prezidenta. První možnost počítá se zavedením přímé volby prezidenta a je standardně navrhována prostřednictvím dodatku k federální Ústavě nebo aktuálně prostřednictvím dohody mezi některými státy Unie. Druhá možnost má pak jen upravit způsob alokace volitelů, přičemž mezi základní návrhy patří systém distriktů a proporční alokace volitelů. Tento druh reformy může být prosazen dodatkem k federální Ústavě zavedením uniformního způsobu alokace volitelů. Vzhledem k tomu, že takový dodatek nebyl nikdy prosazen, je způsob alokace volitelů stále v kompetenci států.

Přímá volba lidem

Přímá volba lidem byla v Kongresu poprvé navržena v roce 1816. Zájem o tuto reformu byl patrný zejména po skončení občanské války a dále v 60. a 70. letech 20. století, zřejmě po těsných výsledcích voleb 1960, 1968 a 1976. [Pierce 1968: 181 a 184-187] Jedná se o vůbec nejčastěji předkládaný druh reformy volby prezidenta. [Whitaker et al. 2004: 18] Je to i o vůbec nejpopulárnější druh reformy, neboť jako jediný dokáže garantovat, že zvítězí kandidát s nejvyšším počtem odevzdaných hlasů. [Vile 1996: 112; Spilerman 1974: 444]

Zastánci tohoto plánu argumentují, že přímá volba je nejdemokratičtější, neboť jako jediná ze všech reformních alternativ by na federální úrovni vážila hlasy všech obyvatel stejnou měrou. [Longley et al. 1975: 66; Whitaker et al. 2004: 19; Arrington et al. 1984: 240; HLRA 2001: 2544; Pierce 1968: 192] Argument proti tomuto tvrzení je nejčastěji ten, že politický systém Spojených států nefunguje a neměl by fungovat jako přímá demokracie. Jedná se o systém federace 50 *zastupitelských republik*, jenž byl vytvořen především z toho důvodu, aby byly chráněny svobody jednotlivců proti excesům demokracie a tyranii většiny. Prezident by měl být volen jednotlivými státy, nikoliv populací celé země jako takové, aby i ty nejmenší státy měly na volbu vliv. [Samples 2008: 9 a 14; Ross 2004: 3-5]

Další argument zastánců této reformy je ten, že by se konečně zabránilo zvolení kandidáta, který by získal nižší počet přímo odevzdaných hlasů než jeho oponent. [Arrington et al. 1984: 245; Wilmerding Jr. 1949: 1; Pierce 1969: 253] To je skutečně pravda, neboť jak již bylo výše zmíněno, pouze přímá volba váží všechny hlasy na federální úrovni stejnou měrou. Nicméně ani přímá volba by nedokázala zabránit zvolení kandidáta preferovaného minoritou voličů, pokud by bylo stanoveno procentuální minimum nižší než 50 pro zvolení v prvním kole nebo pokud by dokonce žádné druhé kolo ani nebylo stanoveno a zvítězil by jednoduše ten kandidát, jenž by získal relativní většinu hlasů.

Oponenti tohoto plánu tvrdí, že stanovení 40 % minima pro zvolení v prvním kole by pravděpodobně vedlo k posílení vlivu „třetích“ stran. I když by posílení třetích stran

mohlo být nazíráno pozitivně, autoři jsou naopak toho názoru, že by se tak dělo na úkor politické stability země. [Polsby et al. 1991: 310; Bibby 1996: 232; Whitaker et al., 2004: 19; Kimberling 1992: 17] Malé strany by měly jasný důvod ke kandidatuře v prvním kole, neboť by mohly očekávat, že budou s jedním ze dvou postupujících kandidátů smlouvat výměnou za volební podporu v kole druhém. [Ross 2004: 8] Prezidentem by se tak mohl stát i ten kandidát, který v prvním kole získal třeba jen 30 % hlasů. Takový prezident by potom musel vládnout s tím vědomím, že 70 % voličů hlasovalo v prvním kole pro někoho jiného. Někteří autoři se domnívají, že situace, kdy by žádný kandidát v prvním kole nezískal 40 % hlasů, by byla velice nepravděpodobná, a tudíž by druhá kola byla naprostou výjimkou. [Longley et al. 1975: 67; Arrington et al. 1984: 240] Platnost této hypotézy vyvozují ze skutečnosti, že ze všech voleb konaných v historii USA (pro něž jsou dostupná data o celkovém počtu přímo odevzdaných hlasů) se tak stalo jen jednou (tj. v roce 1860, kdy vítězný kandidát A. Lincoln získal 39 % hlasů). Domnívám se však, že je problematické tvrdit, že výsledek by býval byl za přímé volby stejný, neboť výsledky voleb, z nichž vyvozují své závěry, se uskutečnily za volebního systému, jenž třetí strany jasně odrazuje. Když se změní jeden aspekt volebního systému, ovlivní to i jeho ostatní části. Třetí strany by zřejmě nebyly tolik silné, pokud by kandidátovi stačila ke zvolení pouhá relativní většina hlasů a nekonalo by se druhé kolo. Nicméně řadě reformátorů volebního systému i přesto vadí zřejmě nepravděpodobná (nicméně nikoliv nemožná) situace, kdy by se procentuální zisk vítězného kandidáta pohyboval kolem 40 % či méně. [Polsby et al. 1991: 310-311; Bibby 1996: 252]

Tato reforma by při volbě posílila ty nejlidnatější státy, které by zřejmě měly stále větší vliv na volbu prezidenta. Výsledkem by tak mohlo být narušení rovnováhy moci mezi malými a velkými státy a vedení kampaně jen v těch nejhustěji osídlených státech, což by pravděpodobně vedlo k regionalizaci volby. [Ross 2004: 6; Samples 2008: 12; Adkins et al. 2002: 89] Možnost zvolení regionálního kandidáta lze ilustrovat na výsledcích voleb 2000. Podle posledního sčítání lidu z roku 2000 žije 70 % americké populace v 17 státech, které jsou ve Sboru volitelů podreprezentovány. Až 68,4 % odevzdaných hlasů ve volbách 2000 pocházelo od voličů v 17 podreprezentovaných státech. Kdyby bylo ke zvolení potřeba 40 % všech odevzdaných hlasů, vítěznému kandidátovi by stačilo získat v průměru 58,4 % hlasů v těchto 17 státech. Zvítězit by tak mohl kandidát, který by svou podporu regionálně koncentroval v několika nejlidnatějších státech a měl zároveň malou podporu ve zbytku země. Vzhledem k tomu, že se až 35 % obyvatel těchto 17 podreprezentovaných států nachází v pouhých 10 městech, které jsou vůbec největšími metropolemi USA, mohly by mít na volbu rostoucí vliv především města jako Los Angeles, New York City, Chicago či Houston.⁴³

⁴³ K těmto výpočtům byly použity data ze zdrojů U.S. Census Bureau: <http://factfinder.census.gov/servlet/GCTTable?_bm=n&_lang=en&mt_name=DEC_2000_SF1_U_GCTPH1R_US9S&format=US-9S&_box_head_nbr=GCT-PH1-R&ds_name=DEC_2000_SF1_U&geo_id=01000US>, data z Národních archivů USA: <<http://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/2004/allocation.html>> a data z Leipova volebního atlasu: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/data.php?year=2000&datatype=national&def=1&f=1&off=0&elect=0>>. [cit. 2011-01-11]

Již několikrát v historii Spojených států byl výsledek celkového počtu přímo odevzdaných hlasů voličů velmi těsný.⁴⁴ Někteří autoři se proto obávají situace, kdy by se v důsledku těsnosti volebního výsledku musely přepočítat všechny odevzdané hlasy. [Spilerman 1974: 445; Whitaker et al. 2004: 20; Neale 2007: 4] Autorka Judith Bestová se obává, že celonárodní přepočet hlasů by mohl vést k takovému chaosu a soudním přím, že by nemuselo být ani v den inaugurace jasné, kdo se stane prezidentem. Za takové situace by musel do úřadu nastoupit předseda Sněmovny reprezentantů, což by mohlo způsobit ústavní krizi, neboť takový „dočasný“ prezident by mohl jen těžko skutečně vládnout (tj. efektivně jmenovat kabinet, vytvářet rozpočet apod.). Autorka dodává, že hlavním cílem je především zvolit prezidenta v časovém měřítku, které umožní efektivní přechod k moci.⁴⁵

Perspektiva přijetí přímé volby prostřednictvím dodatku k federální Ústavě se tak zdá být velmi vzdálená. I kdyby reforma prošla tou nejobtížnější částí, tj. americkým Senátem, k její ratifikaci by bylo třeba souhlasu legislatur alespoň 38 států. Vzhledem k tomu, že 18 států má méně než 5 volitelů, je přijetí tohoto plánu poměrně nereálné.

System distriktů

Reforma zavádějící systém distriktů byla předložena již v roce 1800 a zvažována byla především v prvních dekádách 19. století a dále potom až v 50. letech 20. století. Systém distriktů byl používán řadou států v několika prvních prezidentských volbách po přijetí Ústavy, ale postupně se od něj upustilo ve prospěch současné alokace „vítěz bere vše“ na státní úrovni. Dnes jej používají státy Maine (od voleb 1972) a Nebraska (od voleb 1992).

Podoby této reformy se mohou lišit, ale zpravidla se jedná o dvě základní formy: (1) *Congressional-district system*, v němž se distrikty shodují s obvody pro volby do Sněmovny reprezentantů, přičemž tandem, jenž získá v distriktu nejvíce hlasů, získá i jeho volitele. Zároveň tandem, který získá nejvyšší počet hlasů na úrovni celého státu, získá navíc dva „senátorské“ volitele (*at-large electors*). (2) *Single-member-district system*, v němž se stát rozdělí do tolika distriktů, kolik má v Kongresu zástupců. Tandem, který získá nejvyšší počet hlasů v daném distriktu, získá i jeho volitele. [Hoffman 1996: 946; Pierce 1968: 153] Většina návrhů má prvně zmíněnou podobu, a tak se zaměřím primárně na ni. Některé návrhy zachovávají volitele jako osoby (uchovává se tedy jejich ceremoniální funkce, ale ústavně se zavází k volbě v souladu s výsledkem voleb ve státě), některé úřad volitele úplně ruší (tj. volitel je nikoliv osobou, nýbrž pouhým číslem).⁴⁶ V případě,

⁴⁴ Rozdíl v počtu přímo odevzdaných hlasů byl mezi dvěma hlavními kandidáty nižší než 1% v letech 1880, 1884, 1888, 1960, 1968 a 2000. V potaz jsem brala jen výsledky po roce 1864, neboť až tehdy byla ve všech státech Unie uplatňována přímá volba volitelů. Zdroj <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2011-01-12].

⁴⁵ Zdroj <<http://mitworld.mit.edu/video/626>>. Jedná se o konferenci amerických politologů a právních expertů pod záštitou univerzity MIT na téma volební reformy ze 17. 10. 2008 [cit. 2011-01-12].

⁴⁶ Jednotlivé státy, pokud by chtěly přijmout systém distriktů, musí uchovat úřad volitele s jeho ceremoniálními funkcemi. Zrušení úřadu volitele lze docílit pouze přijetím dodatku k federální Ústavě.

že žádný kandidát nezíská většinu volitelů (270), navrhuje většina reforem volbu oběma komorami Kongresu, v němž by měl každý jeho člen jeden hlas, přičemž ke zvolení by byl nutný zisk většiny hlasů všech kongresmanů. [Longley et al. 1975: 57]

Zastánci této reformy argumentují, že systém distriktů reflektuje výsledek co do počtu přímo odevzdaných hlasů na celonárodní a státní úrovni lépe než současný systém alokace „vítěz bere vše“. ⁴⁷ [Turner 2005: 118-119; Wilmerding Jr. 1949: 10] Nicméně ani systém distriktů neřeší „problém“, kdy by se prezidentem mohl stát kandidát, jenž získal celonárodně nižší počet přímo odevzdaných hlasů než jeho oponent. Aplikace systému distriktů na výsledky voleb, jež vzešly ze současného volebního systému, může být zavádějící, neboť musíme předpokládat ideální situaci, kdy se nezmění žádný z faktorů volby ovlivňujících. Nicméně při aplikaci systému distriktů na volby konané v letech 1960 až 2000 by se vítězem voleb 1960 stal R. Nixon a G. W. Bush by volby roku 2000 vyhrál s ještě vyšším počtem volitelů, ačkoliv jeho oponent získal celonárodně asi o půl milionu hlasů více [viz Příloha].

Tato situace by nově mohla nastat i na úrovni státu, pokud by jeden z kandidátů svou podporu příliš koncentroval. Je tedy otázkou, zda by systém distriktů neznevýhodňoval Demokratickou stranu, jejíž podpora bývá zpravidla regionálně koncentrovaná v městských distriktech. Turner ve své práci vypočítal průměr procentuálního zisku Republikánské strany v 5 kategoriích distriktů (silně a lehce republikánské, nefavorizující žádnou stranu, lehce a silně demokratické) ve volbách konaných v letech 1972 až 2000 a zjistil, že republikáni mají ve srovnání s demokraty v průměru vyšší podporu v distriktech nefavorizujících žádnou stranu a zároveň mají také vyšší míru podpory v lehce republikánských distriktech než demokraté v lehce demokratických distriktech. Demokraté mají naopak vyšší podíl podpory v silně demokratických distriktech než republikáni v silně republikánských distriktech. Demokraté tak mají zřejmě silnější tendenci kumulovat „nadbytečné“ hlasy, a proto by museli k vítězství ve volbách získat i vyšší počet odevzdaných hlasů. ⁴⁸ [Turner 2005: 119-121]

Často citovanou nevýhodou této reformy je i skutečnost, že by poskytla silný podnět k gerrymanderingu ⁴⁹ distriktů státními legislaturami. Tento jev za současného systé-

⁴⁷ Např. Turner uvádí, že pokud aplikujeme systém distriktů na výsledky voleb uskutečněných mezi lety 1952 až 2000, kdy vítězové voleb získali v průměru 75,1 % volitelů, zvýšíme proporčnost zisku volitelů o 7,4 % (tj. vítězové voleb by získali v průměru 67,7 % volitelů místo zmíněných 75,1 %). Toto 7,4 % „zlepšení“ však pochází většinou z voleb 1964, 1972 a 1984, které zaznamenaly veliké vlny vítězství jedné ze stran. Tento 7,4 % rozdíl je tak z veliké části důsledkem mírného navýšení procentuálního zisku volitelů u kandidáta, který byl ve zmíněných volbách drtivě poražen. [Turner 2005: 119-120]

⁴⁸ Autor však dodává, že jeho závěry nemusí nutně znamenat, že by systém distriktů znevýhodňoval Demokratickou stranu, neboť výsledky voleb, které použil pro zmíněné výpočty, byly částečně důsledkem současného volebního systému, za něhož se kandidáti ve vedení kampaně nesoustředili na distrikty, ale stát jako takový. Podle autora tedy není tedy jasné, zda jsou zmíněné stranické tendence distriktů důsledkem jejich celkových tendencí ve stranické orientaci nebo spíše důsledkem určitého způsobu vedení kampaně za současného systému. [Turner 2005: 131]

⁴⁹ Gerrymandering je upravování hranic volební jednotky takovým způsobem, který má záměrně zvýhodnit jednu z politických stran, a to buďto tím způsobem, že jsou určití voliči s tendencemi volit jednu ze stran

mu volby prezidenta neexistuje. [Longley et al. 1975: 63-64; Adkins et al. 2002: 87; Ross 2004: 11; Wilmerding Jr. 1949: 11; Kefauver 1962: 198]

Systém distriktů by navíc vytvářel velmi disproporční podíl voličů na „senátorské“ volitele. Například dva „senátorští“ volitelé za stát Kalifornie by byli vybráni 13 577 265 voliči, zatímco o dvou „senátorských“ volitelích za Wyoming by rozhodlo pouhých 254 658 voličů. Jednalo by se tedy o nepoměr 53:1.⁵⁰ Systém distriktů tak má v tomto ohledu ještě silnější tendenci zvýhodňovat malé státy než současný systém.

Pokud by měl systém distriktů takovou formu, podle níž by se distrikty pro volbu prezidenta a poslance shodovaly, byla by zde vyšší pravděpodobnost zvolení prezidenta se stranickou podporou dolní komory. To Turner považuje za výhodu, neboť by se tak prezidentovi lépe prosazovaly zákony. [Turner 2005: 126] Kefauver však namítá, že by se tím narušila dělba moci, již Otcové zakladatelé měli podle jeho interpretace chápat i ve smyslu odpovědnosti těchto složek jinému elektorátu. [Kefauver 1962: 200-201]

Citovanou výhodou systému distriktů je uchování federálního charakteru volby. Hlasy voličů, zejména potom ve velikých státech, jež jsou v současnosti predominantně demokratické nebo republikánské, by byly ve Sboru volitelů lépe reflektovány než dnes. [Whitaker et al. 2004: 21-22] Podobně by systém distriktů izoloval problémy s přepočtem hlasů (byť by se dalo předpokládat, že by se přepočty konaly častěji než dnes). Tato reforma by zřejmě navíc vedla ke změně strategie ve vedení kampaní, jež by se soustředily na některé ze států, jež jsou nyní „ignorované“ z důvodů jejich loajality jedné ze stran. V roce 2000 by tak např. tradičně republikánský Texas měl až čtyři velmi soutěživé distrikty, kde by mohli zvítězit Bush i Gore. [Turner 2005: 123] Problém však spočívá v tom, že systém distriktů by pouze přesunul vedení kampaně ze soutěživých států na soutěživé distrikty. Někteří autoři se proto obávají přílišné decentralizace kampaní, jež by se namísto otázek týkajících se států a národa jako celku soustředily na příliš lokální problémy vzdálené zbytku země. [Ross 2004: 11; Kefauver 1962: 198] Stratégové jednotlivých kampaní by se navíc museli vypořádat s náročným úkolem co nejefektivnějšího rozložení svých zdrojů, a to zejména těch, co vynaloží na volební spoty, jež není možné vysílat jen v soutěživých distriktech. Kampaň by tak mohla zasáhnout i distrikty lehce či silně nakloněné jedné straně (tzv. *spillover campaigning*⁵¹). [Turner 2005: 121-125]

Přijetí ústavního dodatku k federální Ústavě, jež by uniformně zavedl systém distriktů, se zdá být nepravděpodobné, neboť by se dala předpokládat silná opozice velikých států a Demokratické strany. Pravděpodobnost přijetí systému distriktů na státní úrovni

---

nadměrně koncentrování v jedné volební jednotce (*packing*), nebo jsou rozmístěni do volebních jednotek takovým způsobem, aby nikde nevytvořili potřebnou většinu ke zvolení určitého kandidáta (*cracking*).

⁵⁰ Pro tento výpočet jsem použila údaje prezidentských voleb 2008 z Leipova volebního atlasu: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/data.php?year=2008&datatype=national&def=1&f=1&off=0&elect=0>> [cit. 2011-01-14].

⁵¹ Tento jev není za současného vedení kampaně tak častý, ale i přesto se může stát, že volič v nesoutěživém státě shlédne volební spot namířený na jiný (soutěživý) stát, neboť tyto státy částečně sdílejí místní mediální trh (např. velmi soutěživé Missouri a sousední nesoutěživý Kansas, velmi soutěživá Indiana a sousední nesoutěživý Illinois ve volbách 2008 apod.).

se, myslím, stát od státu liší. Nejméně pravděpodobná je ve velikých a soutěživých státech, které by se přijetím této reformy politicky oslabily. Domnívám se, že přijetí systému distriktů je nepravděpodobné i ve velikých státech s jednou predominantní stranou, která by se systémem distriktů oslabila, neboť by se o volitelské hlasy musela dělit s opozicí. Potenciál pro přijetí systému distriktů bych tak viděla pouze u malých a politicky homogenních států. V důsledku politické homogenity malých států se predominantní strana nemusí obávat, že ji systém distriktů politicky oslabí, neboť je nepravděpodobné, že by stát své volitele dělil (čím méně volitelů stát má, tím nižší je pravděpodobnost, že bude své volitele dělit).⁵² Takový stát může systém distriktů někdy naopak politicky posílit, pokud je jeden z jeho distriktů lehce soutěživý. Nebraska i Maine, jinak politicky homogenní státy, které jako jediný systém distriktů používají, tak ve volbách 2008 „přilákaly“ kampaň obou kandidátů do jednoho ze svých distriktů, který byl politicky odlišný od preferencí státu jako takového.

Systém proporční

Systém proporční je ze všech reformních alternativ nejmladší, poprvé byl navržen až v roce 1848 a ve 20. století byl vážně zvažován ve 40. a 50. letech. Nikdy však nebyl v praxi žádným státem použit. [Vile 1996: 111] Ačkoliv byla reforma zavádějící proporční systém schválena Senátem v únoru 1950, kdy ji podpořili především demokraté a liberální republikáni, čelila veliké opozici ve Sněmovně reprezentantů. Tuto opozici tvořili především republikáni, kteří své straníky varovali, že přijetí této reformy by mohlo na několik let znemožnit zvolení republikánského prezidenta. Jejich domněnka vycházela z hypotézy, že proporční systém alokace volitelů by dal disproporční váhu státům ovládaným jednou politickou stranou, z nichž většina se nacházela na solidně demokratickém jihu. [Pierce 1968: 170; Longley et al. 1975: 50] V té době silně demokratický jih, který měl navíc tradičně velmi nízkou volební účast v důsledku opatření, jako byly testy gramotnosti či omezení možnosti volit v důsledku neplacení daní, by byl nadále solidně demokratický, zatímco státy na severu země, jež nebyly predominantně ovládané jednou ze stran, by své volitele většinou rozdělily mezi obě strany rovným dílem. Republikánská strana by se tak většinou o volitele, jichž by za vítězství v těchto severních státech za současného systému získala plný počet, musela dělit s demokraty. Republikánská opozice tvrdila, že republikánský kandidát by k vítězství musel získat 52 až 54 % přímo odevdaných hlasů v celé zemi, aby vyvážil sílu demokratických volitelských hlasů z Jihu.⁵³ [Pierce 1968: 170]

Většinou má tato reforma dvě základní podoby: (1) *strict proportional plan* či *frac-*

⁵² Např. stát Maine, který používá systém distriktů od voleb 1972, vždy udělil všechny své 4 volitele jednomu kandidátovi. Podobně Nebraska, která jej používá od voleb 1992, rozdělila svých 5 volitelů až v posledních volbách 2008 (a to v poměru 4 pro J. McCaina a 1 pro B. Obamu za výhru v 2. distriktu).

⁵³ Tato obava skutečně měla své opodstatnění, neboť jak zmiňují autoři Longley et al., ve volbách 1948 by o jednom volitelském hlasu v 11 jižanských státech rozhodovalo v průměru 40 260 voličů (v důsledku velmi nízké volební účasti a nadreprezentaci těchto států ve Sboru volitelů), zatímco 1 volitelský hlas by byl ve zbytku země rozhodnut v průměru 107 840 voliči. [Longley et al. 1975: 52]

tional proportional approach, kdy si všechny volitele za stát kandidáti rozdělí na základě celkového počtu přímo odevzdaných hlasů ve státě striktně proporčně (většinou se jedná o zaokrouhlení na 3 desetinná místa), (2) *rounded plan* či *whole number proportional approach*, kdy si všechny volitele za stát kandidáti rozdělí opět proporčně v souladu s výsledkem přímého hlasování ve státě, nicméně za použití určitého způsobu zaokrouhlení, aby volitelé byli udělováni vždy jako osoby či celá čísla. V prvním případě by byl úřad volitele eliminován a volitel by byl pouhým číslem. V druhém případě by mohla být uchována jeho ceremoniální funkce s tím, že by byl zavázán hlasovat v souladu s výsledkem volby lidu ve státě. Strany by v jednotlivých státech nominovaly listy volitelů v preferenčním pořadí, přičemž lid by stejně jako dnes volil celé listy volitelů.⁵⁴ V případě, že by žádný kandidát nezískal určité procento volitelů (nejčastěji 50 % či 40 %) v prvním kole, zvolil by prezidenta Kongres, kde by měl každý jeho člen jeden hlas a ke zvolení by bylo potřeba nadpoloviční většiny hlasů z celkového počtu jeho členů (tj. 268). Vzhledem k omezenému prostoru této práce a skutečnosti, že striktně proporční metoda je u dodatků k federální Ústavě předkládána častěji, zaměřím se primárně na ni.

Zastánci tohoto plánu argumentují, že proporční systém reflektuje výsledek do počtu přímo odevzdaných hlasů v jednotlivých státech a celonárodně nejpřesněji a zároveň uchovává federální charakter volby prezidenta tím, že každý stát bude stále mít minimálně jednoho „poslaneckého“ volitele a přesně dva „senátorské“ volitele. Zvolení kandidáta, jenž by nezískal nejvyšší počet přímo odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni, by sice bylo stále možné (volitelé by stále nereprezentovali stejný počet voličů), ale mělo by to být alespoň méně pravděpodobné. [Neale 2007: 6; Whitaker et al. 2004: 23] Někteří autoři uvádí, že výhodou striktně proporčního plánu může být i skutečnost, že hlasy voličů by byly ve všech státech relevantní. [Koza et al. 2008: 458] Tato skutečnost by tak mohla „povzbudit“ k aktivitám stranu, jež je ve státě v menšině. [Longley et al. 1975: 54; Adkins et al. 2002: 85] Podle autorů Polsbyho et al. by se kampaně zaměřily nově na státy, kde by bylo co nejjednodušší získat co největší frakci volitelů, což by mělo být ve státech, které jsou kandidátům již nakloněny a které mají co nejnižší poměr voličů na volitele (takové státy jsou dnes, pokud nejsou soutěživé, kandidáty víceméně ignorovány). [Polsby et al. 1991: 313]

Oponenti tohoto plánu vystupují zejména proti perspektivě konečného rozhodování volby prezidenta Kongresem, jehož členové by, podle návrhů většiny proporčních reforem, vybírali ze dvou kandidátů s nejvyšším počtem volitelů v kole prvním. [Ross 2004: 12] Tento jev by byl za proporčního plánu zřejmě poměrně častý, neboť současný většinový systém, jenž navyšuje procentuální zisk ve Sboru volitelů (a snižuje tak „riziko“ konečné volby Sněmovnou reprezentantů), by byl odstraněn. Za aplikace proporční alokace na výsledky vybraných voleb by Kongres určitě rozhodoval ve volbách 1960, 1968,

⁵⁴ Aby nějaký stát přijal proporční plán, musel by použít pouze druhý způsob, kterým by se volitelé zaokrouhlili na celé číslo, resp. osoby. Stále by musela být v souladu s federální Ústavou zachována ceremoniální funkce volitelů, jež se sejdou v polovině prosince v hlavním městě svého státu a volí. Ke splnění této podmínky není možné volitele dělit. Pouze dodatkem k federální Ústavě lze přijmout první způsob.

1992, 1996 a 2000 (za předpokladu, že by vítěz potřeboval ke zvolení většinu z celkového počtu volitelů, tj. 270).⁵⁵ Nicméně za striktně proporčního systému, který by vyžadoval 40 % volitelů ke zvolení, by se prezidentem v roce 1960 stal R. Nixon a G. W. Bush by byl opět zvolen, ačkoliv získal zhruba o půl milionu hlasů méně než Gore [viz Příloha].

Pokud by však požadavkem ke zvolení byl zisk 50 % volitelů a Kongres by rozhodoval ve výše zmíněných volbách, je dále otázkou, zda by vzhledem ke svému stranickému složení v době této volby nezvolil kandidáta, který získal méně přímo odevzdaných hlasů. Například v roce 1969 by Kongres zvolil H. Humphreyho, ačkoliv Nixon získal více volitelů i přímo odevzdaných hlasů, a v roce 1997 by byl zvolen R. Dole, ačkoliv získal zhruba o 44 volitelů a 8,5 % přímo odevzdaných hlasů méně než Clinton. V roce 2001 by republikány ovládaný Kongres opět zvolil G. W. Bushe, ačkoliv získal méně přímo odevzdaných hlasů (ale zhruba o necelého 1 volitele více než Gore).⁵⁶ Pokud by se navíc 2. kolo konalo až zhruba dva měsíce po listopadové volbě lidem, nemuselo by být poměrně dlouhou dobu jasné, kdo prezidentem vlastně bude, což by mohlo zdržovat efektivní přechod k moci nového prezidenta.

Další obavou řady odpůrců proporčního plánu je i otázka, zda by tato reforma nenavýšila motivaci třetích stran. [Ross 2004: 12; Pritchett 1959: 293; Pierce 1968: 168; Longley et al. 1975: 79] Na rozdíl od současného systému „vítěz bere vše“ na úrovni státu a systému distriktů by za striktně proporčního systému nebyl hlas pro kandidáta třetí strany „vyhozený“, neboť každý hlas by se počítal k celkovému zisku volitelů kandidáta této třetí strany (pokud by nebyla stanovena nějaká minimální procentuální hranice pro kvalifikaci pro zisk volitelských hlasů). Je tedy otázkou, zda by třetí strany a jejich voliče nemotivovala perspektiva „druhé šance“ na zvolení Kongresem v 2. kole. Dále je zde i riziko, že pokud by se hlasy voličů skutečně fragmentovaly mezi několik polických stran, kandidát zvolený Kongresem by zdaleka nemusel dosahovat takového procentuálního zisku přímo odevzdaných hlasů, jako tradičně dosahuje za současného systému, což by potažmo mohlo oslabit jeho mandát a navýšit pravděpodobnost zvolení regionálního kandidáta. Zároveň častá volba prezidenta Kongresem by mohla způsobit navýšení moci legislativy na úkor exekutivy.

Reforma „Amendment 36“

Po kontroverzním výsledku voleb 2000 byly volební reformy předloženy nejen v Kongre-

⁵⁵ Jak jsem již ale výše psala, je problematické aplikovat jeden volební systém na výsledky voleb uskutečněných pod jiným volebním systémem. Tudíž může být zavádějící tvrdit, že kdyby se v předešlých volbách používal striktně proporční systém alokace volitelů, jeden z kandidátů by v daných volbách získal či nezískal jejich nadpoloviční většinu. Je totiž otázkou, jak by případná existence striktně proporčního systému v těchto volbách ovlivnila motivaci třetích stran a jejich voličů, stejně jako volební strategii participujících politických stran apod.

⁵⁶ Při výpočtech jsem vycházela ze zdrojů na internetových stránkách amerického Senátu: <http://www.senate.gov/pagelayout/history/one_item_and_teasers/partydiv.htm> a Sněmovny reprezentantů <http://clerk.house.gov/art_history/house_history/index.html> [cit. 2011-16-01].

su, ale i legislaturách jednotlivých států. Např. ve státě Colorado, kde George W. Bush získal v roce 2000 nejvíce odevzdaných hlasů (51 %), a tudíž i všechny volitele za stát, odsouhlasila krátce nato demokracie ovládaná horní komora systém distriktů, který byl následně zamítnut republikány ovládanou dolní komorou. Jak uvádí Stabile [2009: 1499], prosazení nové alokace volitelů je ve státě pravděpodobné zřejmě jen tehdy, pokud opoziční strana, jež ve státě prohrála poslední prezidentské volby a zřejmě prohraje i volby nadcházející, ovládne státní legislaturu a úřad guvernéra.⁵⁷ Pro tradičně vládnoucí stranu, jež ve státě získává ve volbách nejvíce hlasů, a tudíž i všechny volitele, nemá smysl, aby odsouhlasila alokaci volitelů, díky níž by se o volitele musela s opozicí dělit. Reformátoři si tak uvědomili obtížnost změny alokace volitelů i v samotných státních legislaturách a snaží se změnu prosadit skrze lidovou iniciativu (*ballot initiative*).

Celkem 18 států Unie umožňuje přijetí dodatku k vlastní ústavě prostřednictvím lidové iniciativy.⁵⁸ Odpůrci alokace „vítěz bere vše“ ve státě Colorado po prvním neúspěchu ve svých snahách neustali a iniciovali kampaň „*Make Your Vote Count*“, jejímž cílem bylo prosadit proporční alokaci volitelů⁵⁹ pro tento stát skrze lidovou iniciativu, již by lid přijal dodatek ke státní ústavě. Tato iniciativa musí být nejdříve umístěna na volební lístek, čehož organizátoři docílí tak, že seženou tolik podpisů registrovaných voličů tohoto státu, který je roven 5 % z celkového počtu odevzdaných hlasů pro státního tajemníka státu Colorado v posledních volbách.⁶⁰ O návrhu „*Amendment 36*“ se hlasovalo 2. listopadu 2004.

Spor o ústavnost v tomto případě spočívá v otázce, zda voliči státu Colorado mohou jednat jako legislatura státu při rozhodnutí o způsobu alokace volitelů za stát. Federální Ústava totiž stanovuje: „*Každý jednotlivý stát určí – způsobem stanoveným jeho vlastním zákonodárstvím – počet volitelů [...]*“⁶¹ Zastánci ústavnosti tohoto návrhu tvrdí, že zákonná či ústavní stanovení jejich státu činí lid těchto států rovným státní legislatuře, tj. zastupitelskému tělesu schvalujícímu zákony pro konkrétní stát, při rozhodování o alokaci volitelů. Pojem „*Legislature thereof*“ se tak má vztahovat na legislativní proces státu, nikoliv jen na zákonodárský reprezentativní orgán. [Koza et al. 2008: 309] Odpůrci ústavnosti tohoto návrhu tvrdí, že slovem „*Legislature thereof*“ rozuměli Otcové zakladatelé v Článku II., Oddílu 1. Ústavy jen a pouze státní legislaturu, tj. zastupitelské zákonodárské těleso státu, nikoliv lid jako takový. Lidová iniciativa tak nemůže „obejít“ státní legislaturu v záležitosti alokace volitelů.⁶² [Stabile 2009: 1502] Stabile se ve svém úsudku

⁵⁷ Pokud ale budeme vycházet z případu *Bush v. Gore* (zmiňuji dále), kde Nejvyšší soud rozhodl, že státní legislatury mají při alokaci volitelů absolutní moc, neměla by státní exekutiva tuto alokaci vetovat.

⁵⁸ Seznam států je přístupný z: <<http://www.ncsl.org/Default.aspx?TabId=16589>> [cit. 2011-01-20].

⁵⁹ Mělo se jednat o proporční alokaci se zaokrouhlením na celá čísla, resp. osoby volitelů. Tato reforma se měla v případě schválení vztahovat již na alokaci volitelů Colorada ve volbách 2004. Text reformy je přístupný z: <<http://www.lawanddemocracy.org/pdf/files/COamend36.pdf>> [cit. 2011-01-20].

⁶⁰ COLO. CONST. art. V, § 1, cl. 2

⁶¹ U.S. CONST. art. II, § 1, cl. 2.

⁶² Stabile zároveň uvádí, že těžší by bylo odpovědět na otázku, zda státní legislatura může dobrovolně delegovat svou pravomoc rozhodovat o volitelích vypsáním referenda. Lidová iniciativa se však od referenda liší v tom, že je iniciována samotnými občany. Legislatura je tak na základě stanov státu odejita z procesu

opírá o záznamy z jednání konventu ve Filadelfii, historickou praxi způsobu alokace volitelů a předešlá rozhodnutí Nejvyššího soudu interpretující termín „*Legislature thereof*“ v Článku II., Oddílu 1. Ústavy ve smyslu zastupitelského zákonodárského tělesa.⁶³ Autor se dále odvolává na Článek I., Oddíl 3. Ústavy, který před přijetím XVII. dodatku zavádějícím přímou volbu obou federálních senátorů stanovoval, že výběr senátorů za každý stát náleží výhradně státní legislatuře (opět definované jako „*Legislature thereof*“), tj. zastupitelskému zákonodárskému tělesu.⁶⁴ Ústavní text tehdy také nebylo možné interpretovat tak, že lid bude jednat jako legislatura v procesu výběru senátorů prostřednictvím lidové iniciativy. Aby tedy byla platná interpretace zastánců ústavnosti změny alokace volitelů skrze lidovou iniciativu, musel by mít pojem „*Legislature thereof*“ na různých místech Ústavy zcela odlišný význam [Stabile 2009: 1514-1515].

Proti reformě „*Amendment 36*“ se rozpoutala kampaň, jejímž primárním argumentem bylo, že schválení proporční alokace by výrazně snížilo politickou důležitost státu Colorado.⁶⁵ Procentuální rozdíl mezi demokratickým a republikánským kandidátem je v tomto státě totiž většinou nižší než 10 %⁶⁶, což v současnosti dává Coloradu politickou výhodu v důsledku jeho soutěživosti. „V sázce“ je totiž všech devět volitelů, na jejichž zisk mají šanci oba kandidáti. Kdyby se však volitelé státu měli alokovat proporčně, obě strany by většinou mohly spoléhat na zisk čtyř volitelů. Otázkou by bylo vždy pouze to, která strana jich bude mít pět a která čtyři, tj. strany by v praxi soupeřily pouze o jeden volitelský hlas místo všech devíti, jež má Colorado k dispozici. Voliči si toto možné politické znevýhodnění svého státu zřejmě uvědomili a iniciativa byla zamítnuta 65 % voličů.⁶⁷

Otázka ústavnosti použití lidových iniciativ pro změnu alokace volitelů za stát je velmi aktuální, neboť Colorado není jediný stát, kde se opoziční strana snažila změnit

---

rozhodování o alokaci volitelů a lid jedná jako legislatura. [Stabile 2009: 1496]

⁶³ Autor konstatuje, že Nejvyšší soud nikdy neřešil případ, zda lid může prostřednictvím lidové iniciativy měnit způsob alokace volitelů. Existuje však několik případů, v nichž interpretoval pojem „*Legislature thereof*“ z Článku II., Oddílu 1. Ústavy ve smyslu reprezentativního zákonodárského orgánu. Těmito rozhodnutími jsou *McPherson v. Blacker* [146 U.S. 1 (1892)] a *Bush v. Gore* [531 U.S. 98 (2000)], kde byla metoda alokace interpretována jako absolutní moc státní legislatury, do níž nemůže zasahovat žádná jiná složka (jako v případě *Bush v. Gore* judikatura státu Florida). Dále autor cituje případ *Hawke v. Smith* [253 U.S. 221 (1920)], kdy Nejvyšší soud označil za protiústavní, aby lid státu Ohio jednal jako státní legislatura při schvalování dodatků k federální Ústavě. Ačkoliv lid státu Ohio může na základě vlastních stanov jednat jako legislatura při schvalování vlastních zákonů či dodatků k vlastní ústavě, nemůže jednat jako legislatura ve věci schvalování dodatků k federální Ústavě. Moc státu při schvalování dodatků pochází z federální Ústavy, jež je podle Článku VI. Ústavy nad státními ústavami a zákony a tuto moc ukládá jen státním legislaturám. [Stabile.: 1517-1518]

⁶⁴ V Článku I., Oddílu 3. Ústavy je konkrétně v originále stanoveno: „*The Senate of the United States shall be composed of two Senators from each State, chosen by the Legislature thereof [...]*“

⁶⁵ Zdroj <<http://katyatinsonassociates.com/No36/index.html#anchor400963>> [cit. 2011-01-20].

⁶⁶ Vypočítala jsem, že ve volbách, které proběhly v letech 1988 až 2008, byl rozdíl mezi kandidáty dvou hlavních politických stran ve státu Colorado v průměru pouhých 6%. Při výpočtech jsem použila zdroj: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/compare.php?year=2008&fips=8&f=1&off=0&elect=0&type=state>> [cit. 2011-01-20].

⁶⁷ Zdroj <<http://edition.cnn.com/ELECTION/2004/pages/results/ballot.measures/>> [cit. 2010-04-13.]

způsob alokace volitelů skrze lidovou iniciativu. O prosazení systému distriktů se snažili v roce 2008 i republikáni v Kalifornii, nicméně se jim nepodařilo obstatat dostatečný počet podpisů pro umístění iniciativy na volební lístek.⁶⁸ Autoři dohody „NPVIC“ navrhuji za účelem demonstrace veřejné podpory své kampani, aby mezistátní dohoda, již se věnují v následující kapitole, byla rovněž alespoň zpočátku schvalována prostřednictvím lidových iniciativ. [Koza et al. 2008: 291]

Reforma „*National Popular Vote Interstate Compact*“

Stát Maryland v roce 2007 přijal jako první legislativu, podle níž budou všechny volitelské hlasy tohoto státu uděleny vítězi nejvyššího počtu přímo odevzdaných hlasů na úrovni celých Spojených států. K 5. 2. 2011 byla tato legislativa přijata v dalších pěti státech. Státy, jež zmíněnou legislativu zatím přijaly (dále Hawaii, Illinois, New Jersey, Washington, Massachusetts), mají dohromady 74 volitelů.⁶⁹ Tato mezistátní dohoda má vstoupit v platnost ve chvíli, kdy ji přijme tolik států, kolik má ve Sboru volitelů nejméně 270 volitelů potřebných ke zvolení prezidenta. [Koza et al. 2008: 247] Teoreticky by se tak 11 největších států s 271 voliteli mohlo dohodnout na zavedení přímé volby prezidenta tím, že společně udělí všechny své volitele vítězi celonárodně nejvyššího počtu přímo odevzdaných hlasů.⁷⁰ Tyto státy by se zavázaly k odevzdání svých volitelů takovému kandidátovi i přesto, že by v jejich státech nemusel zvítězit. Sbor volitelů by nadále existoval, ale v praxi by byl irelevantní. Skupina států by tak zavedla přímou volbu bez složitého přijetí dodatku k federální Ústavě.

Jeden ze sporů ohledně této mezistátní dohody spočívá v tom, zda musí být od-souhlasena Kongresem. Podle Ústavy totiž žádný stát nesmí uzavřít mezistátní dohodu bez souhlasu Kongresu.⁷¹ Autoři této dohody tvrdí, že na základě předešlých rozhodnutí Nejvyššího soudu tato mezistátní dohoda nepodléhá souhlasu Kongresu. [Koza et al. 2008: 439-440] Konkrétně se odvolávají na případ *Virginia v. Tennessee*⁷², kde Nejvyšší

⁶⁸ Morain, David. Electoral College Effort Lags (2008). *Los Angeles Times* [online] [cit. 2011-01-20]. Přístupný z: <<http://articles.latimes.com/2007/dec/01/local/me-initiative1>>. Zvláště změna alokace volitelů v Kalifornii, disponující 10 % volitelů, by mohla mít v budoucnu veliký vliv na výsledek voleb.

⁶⁹ Zároveň tuto legislativu schválily státní legislativy v Kalifornii, Vermontu a Rhode Islandu, ale nenabyla konečné platnosti, neboť byla vetována gubernérem. Je otázkou, zda exekutiva může vetovat legislativu měnící alokaci volitelů, pokud by tato alokace měla být na základě předchozích rozhodnutí Nejvyššího soudu pouze v moci státní legislatury. Autoři této mezistátní dohody však tvrdí, že alokace volitelů může být měněna skrze lidovou iniciativu, a tudíž by pro ně zřejmě bylo problematické argumentovat, že guvernér nemůže tuto legislativu vetovat, neboť je to pouze záležitost státní legislatury, a zároveň tvrdit, že lidová iniciativa může nahradit státní legislaturu ve věci alokace volitelů. Zdroj < <http://www.nationalpopularvote.com/> > [cit. 2011-02-05].

⁷⁰ Je důležité zdůraznit, že podle této dohody by státy jednoduše udělily své volitele vítězi celonárodně nejvyššího počtu odevzdaných hlasů. Tato dohoda nestanovuje druhé kolo volby, neboť nemůže státy neúčastníci se této dohody k jeho konání donutit.

⁷¹ U.S. CONST. art. I, § 10, čl. 1.

⁷² 148 U.S. 503 (1893).

soud ve svém rozsudku uvedl, že klauzule o souhlasu Kongresem nemůže být brána do slova, neboť potom by státy potřebovaly souhlas Kongresu pro každou dohodu bez ohledu na její obsah či formu. Rozsudek také stanovil, že mezistátní dohoda podléhá svolení Kongresu v případě, že by měla navýšit politickou moc jednoho státu na úkor druhého. Samples je toho názoru, že tato mezistátní dohoda by ohrozila politickou moc těch států, které ze současného systému těží, a v praxi by eliminovala hranice států při volbě prezidenta tím, že by z celých Spojených států vytvořila jednu volební jednotku a narušila tak federální charakter volby, což by mohly účastnické státy sice vnímat pozitivně, ale neúčastníci se státy by mohly být zcela opačného názoru. Proto by s ní zcela určitě musel souhlasit Kongres. [Samples 2008: 9] Podobný argument zastává Muller a dodává, že tato mezistátní dohoda podléhá souhlasu Kongresu i proto, že se dotýká suverenity účastníků se států tím, že je zavazuje k určitému jednání s vlastními voliteli a omezuje jejich pravomoc od této dohody v určitém časovém rozhraní odstoupit. [Muller 2007: 388-389] Autoři mezistátní dohody však tvrdí, že pokud by si všechny hlasy byly na federální úrovni rovny, nelze tvrdit, že jeden stát by byl politicky zvýhodněn na úkor druhého.⁷³ [Koza et al. 2008: 442]

Feeleyová ve své práci došla k závěru, že tato mezistátní dohoda je protiústavní i proto, že porušuje Článek IV., Oddíl 4. Ústavy, který garantuje republikánskou formu vlády každému státu Unie. Tato garanční klauzule (*Guarantee Clause*) má podle její velmi komplexní analýzy zároveň garantovat federálně zvoleného prezidenta. [Feeley 2009: 1429] Autorka uvádí, že ačkoliv autoři této dohody argumentují, že Nejvyšší soud opakovaně rozhodl, že podle Článku II., Oddílu 1. Ústavy je v absolutní moci každého státu, aby si sám rozhodl o způsobu alokace volitelů, státy nemohou zvolit takovou formu alokace, jež porušuje výše zmíněnou garanční klauzuli, která má ústavně garantovat složenou republiku (*compound republic*), v níž prezidentova moc pochází od lidu v *jednotlivých státech*, tj. federální většiny namísto většiny lidu Spojených států jako takových.⁷⁴ Ačkoliv by se z příkladu států Nebraska a Maine mohlo zdát, že státy mají absolutní moc ve věci alokace volitelů, tyto dva státy na rozdíl od zmíněné dohody nesnižují vliv ostatních států při volbě prezidenta (ve skutečnosti stát, jenž se samostatně rozhodne udělovat své volitele jinak než systémem „vítěz bere vše“ na úrovni státu, potenciálně snižuje svůj politický vliv, což je zřejmě i důvod, proč systém distriktů používají pouze dva státy). Zmíněná dohoda však systematicky snižuje vliv neúčastníků se států proti jejich vůli (tj. činí jejich případnou nadreprezentaci ve Sboru volitelů irelevantní). [Feeley 2009: 1446-1449]

⁷³ Domnívám se však, že právě tato rovnost hlasů na federální úrovni snižuje vliv států, které nyní mají výhodu v tom, že jsou ve Sboru volitelů nadreprezentovány. Právě tato rovnost hlasů navýší politický vliv těch nejlidnatějších států. Proto mám za to, že by měla minimálně podléhat souhlasu Kongresu.

⁷⁴ Autorka dodává, že pokud by tedy státy měly absolutní moc rozhodovat o alokaci svých volitelů, potom by bylo i v jejich moci vytvořit jakýsi volební superstát, jenž by kontroloval alespoň 270 volitelů nutných ke zvolení. Tyto státy by uzavřely mezistátní dohodu, své volitele „spojily“ a udělily je tomu kandidátovi, který získá nejvyšší počet hlasů v tomto volebním superstátě, čímž by učinily všechny zbývající státy v zemi, které by nebyly součástí tohoto volebního superstátu, naprosto irelevantní při volbě prezidenta. [Feeley 2009: 1451-1452]

Kromě otázek ústavnosti této mezistátní dohody se její kritici zabývají i praktickými a procedurálními otázkami s ní spojenými. Je např. otázkou, zda by státní legislatury nechtěly od této dohody odstoupit, pokud bude např. z průzkumů veřejného mínění patrné, že kandidát vedoucí v celonárodních průzkumech má velmi malou podporu ve státě, který se podle této dohody zavázal k udělení všech svých volitelů vítězi celonárodně nejvyššího počtu přímo odevzdaných hlasů. [Samples 2008: 12] Dohoda umožňuje, aby stát z dohody vystoupil, nicméně nesmí tak učinit 6 měsíců před inaugurací prezidenta 20. ledna, tj. státy by mohly od dohody odstoupit nejpozději 20. července. Pokud by se nějaký stát chtěl z dohody přeci jenom stáhnout po tomto datu, dodržení podmínek dohody by mělo být podle autorů vymahatelné Nejvyšším soudem, kde se autoři spoléhají na jeho předešlá rozhodnutí, v nichž si podmínky mezistátních dohod vynutil. [Koza et al. 2008: 423-424]

Jak zmiňuje Lubin, závažným problémem této dohody je i uskutečnění celonárodního přepočtu hlasů v případě těsného výsledku. Neexistuje totiž federální zákon, jenž by reguloval celonárodní přepočet hlasů. Tato záležitost se řídí zákony jednotlivých států, jež stanovují vlastní procentuální hranici rozdílu hlasů mezi kandidáty pro zahájení jejich přepočtu. Pokud by byl tedy celkový počet přímo odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni těsný, ale nebyl těsný v některých státech, nebylo by v souladu se zákony těchto jednotlivých států takový celonárodní přepočet hlasů vůbec uskutečnit.⁷⁵ I pokud by účastníci se státy přijaly zákon regulující přepočet hlasů, nemohou k přepočtu hlasů donutit státy, jež se dohody neúčastní.

Poměrně předvídatelné je v případě této mezistátní dohody zjištění, že státy, jež ji přijaly, jsou ve všech případech (kromě Havaje) ve Sboru volitelů podreprezentovány. Zároveň jde státy, jež byly v několika posledních volbách kampaněmi spíše „přehlíženy“ a jež jsou silně demokratické.⁷⁶ Podobné znaky vykazují i státy, kde byla dohoda přijata, nicméně byla vetována gubernérem (jenž ve všech případech pocházel z Republikánské strany). Naopak ve státech, jež byly v několika posledních volbách soutěživé (Ohio, Florida) byla mezistátní dohoda teprve představena ve státní legislatuře a v dalších byla zatím pořádána jen legislativní slyšení (Wisconsin, Pensylvánie, Virginia, Missouri či New Hampshire). Málo legislativní aktivity v souvislosti s touto mezistátní dohodou můžeme zaznamenat i v tradičně republikánských státech (Idaho, Wyoming, Utah, Nebraska, Kansas).

Vzhledem k výše uvedeným okolnostem by pro nadcházející osud této reformy mohl být důležitým mezníkem krok státu Colorado, kde byla tato dohoda odsouhlasena oběma komorami státní legislatury a čeká se na krok gubernéra. Colorado je totiž ze států, kde se dohoda dostala v legislativním procesu takto daleko, naprostou anomálií.

⁷⁵ Lubin, David. *Popular Vote? Not Yet*. *The Washington Post* [online]. 2007, [cit. 2011-02-05]. Přístupné z: <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/07/15/AR2007071501108.html>>.

⁷⁶ Vypočítala jsem průměr procentuálního rozdílu mezi republikány a demokraty v posledních 4 prezidentských volbách. Ve státě Washington zvítězili demokraté v průměru o 10,6 %, v New Jersey o 13,9 %, v Illinois o 16,2 %, v Marylandu o 17,7 % a na Havaji o 24,4 %. Při svých výpočtech jsem použila zdroj: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2011-02-05].

Vyказuje znaky státu, u něhož by se naopak očekávalo, že nebude ochoten k dané dohodě přistoupit (není vyloženě „loajální“ žádné ze stran, v několika posledních volbách zaznamenal vysokou aktivitu volebních kampaní a ve Sboru volitelů je nadreprezentovaný).

Závěr

Sbor volitelů je unikátní americkou institucí, jejíž principy fungování se vyvinuly v souladu s měnícími se politickými realitami USA. Jedná se o výsledek kompromisu na několika úrovních, jenž byl přizpůsoben historickým a politickým podmínkám specifickým pro Spojené státy. Studium tohoto specifika volebního systému vždy přitahovalo pozornost celé řady akademiků, ať už z oboru politologie, právní vědy, sociologie či statistiky.

Článek analyzoval instituci Sboru volitelů se zaměřením na jeho historické a ústavní ukotvení, zmiňované klady a zápory, jež jeho existence může přinášet, a zejména jeho reformní alternativy. Analyzována byla i volební strategie kampaní v rámci současného volebního systému, stejně jako jejich předpokládané změny v případě přijetí alternativních volebních systémů. Zkoumána byla i otázka, jaká je pravděpodobnost úpravy současného volebního systému, ať již ve formě dodatku k federální Ústavě, či pouze dílčí úpravy alokace volitelů na úrovni státu.

Už samotná volební strategie kampaní napovídá, že váha určitého státu ve volbách je v první řadě odvozena od jeho soutěživosti, tj. míry předpokládané loajality konkrétního státu jedné ze stran, jež s nárůstem své intenzity politickou soutěživost státu snižuje, a tak ze systému volby prezidenta těží především státy politicky soutěživé, a tudíž počet volitelů, jimiž stát disponuje, je až sekundární faktor ovlivňující váhu státu při prezidentské volbě. Ačkoliv některé státy byly v uplynulých čtyřech dekádách prezidentských voleb soutěživé častěji než ostatní, okruh soutěživých států vykazuje zejména z dlouhodobého hlediska vysokou proměnlivost, jež zřejmě souvisí s nominací určitého stranického tandemu na nominačních sjezdech stran. Skutečnost, že současný systém volby zvýhodňuje státy soutěživé, jejichž složení je vždy specifické pro konkrétní volby, způsobuje, že nedochází k dlouhodobému vlivu určitých států při volbě prezidenta. Ověření tohoto aspektu volebního systému by tak mohlo sloužit jako další bod ve věci obhajoby současného způsobu volby prezidenta na základě federálního uspořádání Spojených států a ústavního principu brzd a protivah, v souladu s nímž by nemělo docházet k vytváření určitého mocenského centra disponujícího dlouhodobým vlivem při volbě národní exekutivy.

Analýze byla podrobena i strategie volebních kampaní za současného volebního systému a hypotetické změny těchto strategií v případě přijetí alternativních způsobů volby za předpokladu, že kampaně budou svou strategii přizpůsobovat do té nejefektivnější podoby, neboť jejich cílem je volební vítězství. Lze konstatovat, že současný systém volby (ale i alternativa systému distriktů) působí na kampaně dostředivě, tj. nutí je vyhledávat voličské hlasy tam, kde ještě nemají vysokou míru podpory, a naopak je odrazuje od vedení kampaně v místech, kde je jejich podpora již vysoká. Geografické ohraničení odevzdaných hlasů a zmíněná dostředivá tendence vedení kampaní je v tomto smyslu důležitá z toho důvodu, že přispívá k takovému celonárodnímu rozložení voličské podpo-

ry, které činí vysokou popularitu kandidáta v určitém regionu země za nedostatečnou, a navyšuje tak pravděpodobnost, že na zvoleném prezidentovi bude existovat širší konsensus různých regionů země, což by mělo být obzvláště důležité právě ve státech s federálním uspořádáním.

Zdá se, že nesmírně obtížný proces přijetí dodatku k federální Ústavě, proti němuž se vždy vytvořila určitá opozice (ať již jedné z politických stran nebo určité skupiny států, které by byly reformou znevýhodněny), je důvodem, proč Sbor volitelů dodnes existuje v takové podobě, jejíž principy fungování byly naposledy upraveny před více než 200 lety. Na druhou stranu může být obtížnost přijetí ústavního dodatku pozitivní v tom smyslu, že šanci na přijetí mají pouze ty dodatky, na nichž existuje opravdu široký konsensus nejen obou komor Kongresu, ale i jednotlivých států. Nutnost souhlasu $\frac{3}{4}$ státních legislatur ochraňuje svobody a zájmy obyvatel států, jež by s rozhodnutím prosté většiny nemusely souhlasit, a proto by proces přijetí ústavního dodatku neměl být z důvodu obtížnosti jeho prosazení obcházen mezistátní dohodou, jež je zřejmě nejen protiústavní, ale především porušuje ducha Ústavy jako takové. Tato mezistátní dohoda by zřejmě byla neúčastníci se státy nazírána jako zcela nelegitimní, což by mohlo mít pro jednotu a stabilitu země nebezpečné následky.

Ve věci reformy Sboru volitelů panuje mezi odbornou veřejností překvapivě malá shoda. Překvapivé je i to, jak malá shoda existuje i ve věci účinků současného volebního systému a jeho alternativ například na volební účast, stranický systém či změnu mezistátní rovnováhy. Problematika Sboru volitelů je tak nesmírně široká a komplexní a v určitých aspektech velmi hypotetická a diskutabilní a bylo by tudíž vhodné některou z dílčích problematik Sboru volitelů analyzovat v konkrétnější rovině.

LITERATURA

Ústava Spojených států amerických. Přístupné z: <<http://klempera.tripod.com/usustava.htm>> [cit. 2011-19-02].

Ústava státu Colorado. Přístupné z: <<http://www.michie.com/colorado/>> [cit. 2011-20-02].

Sbírka zákonů Spojených států (United States Code). Přístupné z: <<http://www.law.cornell.edu/uscode/>> [cit. 2011-19-02].

Text reformy „Amendment 36“. Přístupné z: <<http://www.lawanddemocracy.org/pdffiles/COamend36.pdf/>> [cit. 2011-20-02].

Text reformy „National Popular Voter Interstate Compact“. In Koza et al. (2008). *Every Vote Equal. A State Based Plan for Electing the President by National Popular Vote. Second Edition*. Chapter 6., The Agreement Among the States to Elect the President by National Popular Vote, s. 248-249.

McPherson v. Blacker, 146 U.S. 1 (1892). Přístupné z: <<http://supreme.justia.com/>>

- us/146/1/> [cit. 2011-20-02].
- Virginia v. Tennessee*, 148 U.S. 503 (1893). Přístupné z: <<http://supreme.justia.com/us/148/503/>> [cit. 2011-20-02].
- Hawke v. Smith*, 253 U.S. 221 (1920). Přístupné z: <<http://supreme.justia.com/us/253/221/case.html>> [cit. 2011-20-02].
- Ray v. Blair*, 343 U.S. 214 (1952). Přístupné z: <<http://supreme.justia.com/us/343/214/>> [cit. 2011-19-02].
- Bush v. Gore*, 531 U.S. 98 (2000). Přístupné z: <<http://supreme.justia.com/us/531/98/>> [cit. 2011-20-02].

- ACKERMAN, Bruce A. (2007). *The Failure of the Founding Fathers: Jefferson, Marshall, and the Rise of Presidential Democracy*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press. ISBN-13 978-0-674-02395-6.
- ADKINS, Randall E.; KIRWAN, Kent A. (2002). *What Role Does the „Federalism Bonus“ Play in Presidential Selection?* Oxford University Press, Publius, Vol. 32, No. 4, The State of American Federalism, s. 71-90.
- ARDOIN, Phillip J.; PARSONS, Brian M. (2007). *Partisan Bias in the Electoral College: Cheap States and Wasted Votes*. Politics & Policy, Vol. 35, No. 2, s. 342-364.
- ARRINGTON, Theodore S.; BRENNER, Saul (1984). *Should the Electoral College Be Replaced by the Direct Election of the President? A Debate*. American Political Science Association, PS: Political Science and Politics, Vol. 17, No. 2, s. 237-250.
- BANZHAF III., John F. (1968). *One Man, 3.312 Votes: A Mathematical Analysis of the Electoral College*, 13 VILL. L. REV., s. 304-313.
- BIBBY, John F. (1996). *Politics, Parties, and Elections in America (3rd Edition)*. Chicago: Nelson-Hall Publisher. ISBN-13 9780830414345.
- BRANDT, Katherine (2004). *Madisonian Majority Tyranny, Minority Rights & American Democracy: A New Defense Of the Electoral College*. Práce prezentovaná na konferenci The Midwest Political Science Association v Palmer House Hilton, Chicago, Illinois dne 15. dubna 2004. Dostupné z: <http://www.allacademic.com//meta/p_mla_apa_research_citation/0/8/3/2/3/pages83236/p83236-1.php> [cit. 2011-19-02].
- CEASER, James W. (1980). *Presidential Selection: theory and development*. New Jersey: Princeton University Press. ISBN 0-691-02188-0.
- CUNNIFF, Meghan. *Portrait of a swing state*. *Daily Emerald* [online]. 2004. Dostupné z: <<http://www.dailyemerald.com/2.2358/portrait-of-a-swing-state-1.211611>> [cit. 2011-19-02].
- DAHL, Robert A. (2003). *How Democratic Is the American Constitution?* New Haven, USA: Yale University Press. ISBN 0-300-09524-4.
- DIXON Jr., Robert G. (1950). *Electoral College Procedure*. University of Utah on behalf of the Western Political Science Association, The Western Political Quarterly, Vol. 3, No. 2, s. 214-224.

- Editorial Board of the NYTimes, Drop Out of the Electoral College. *New York Times* [online]. 2006. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2006/03/14/-opinion/14tue1.html?_r=1> [cit. 2011-19-02].
- FEELEY, Kristin (2009). *Guaranteeing a Federally Elected President*. Northwestern University Law Review, Vol. 103, No. 3, s. 1427-1460.
- GELMAN, Andrew; KATZ, Jonathan N.; KING, Gary (2004). *Empirically evaluating the Electoral College*. Chapter 5, s. 75-88. In CRIEGLER, Ann N.; JUST, Marion R.; McCAFFERY, Edward J. (ed.). *Rethinking the Vote: The Politics and Prospects of American Electoral Reform*. New York: Oxford University Press. ISBN-13 9780195159851.
- HAMILTON, Alexander; MADISON, James; JAY, John (1994). *Listy federalistů*. Univerzita Palackého: Olomouc. ISBN 80-7067-390-7.
- HILL, David; McKEE, Seth C. (2005). *The Electoral College, Mobilization, and Turnout in the 2000 Presidential Election*. American Politics Research, Vol. 33 No. 5, s. 700-725.
- HIRSCH, Sam (2008). *Awarding Presidential Electors by Congressional District: Wrong for California, Wrong for the Nation*. 106 Michigan Law Review, First Impressions 95, s. 95-99. Dostupné z: <<http://www.michiganlawreview.org/-assets/fi/106/hirsch.pdf>> [cit. 2011-19-02].
- HOFFMAN, Matthew M. (1996). *The Illegitimate President: Minority Vote Dilution and the Electoral College*. The Yale Law Journal Company, Inc., The Yale Law Journal, Vol. 105, No. 4, s. 935-1021.
- JOHNSON, Bonnie J. (2005). *Identities of Competitive States in U.S. Presidential Elections: Electoral College Bias or Candidate-Centered Politics?* Publius: Journal of Federalism, Vol. 35, No. 2, s. 337-355.
- KALLENBACH, Joseph E. (1960). *Our Electoral College Gerrymander*. Midwest Political Science Association. Midwest Journal of Political Science, Vol. 4, No. 2, s. 162-191.
- KAU, James B.; RUBIN, Paul H. (1976). *The Electoral College and the Rational Vote*. Public Choice, Vol. 27, No. 1, s. 101-107.
- KEFAUVER, Estes (1962). *The Electoral College: Old Reforms Take on a New Look*. Duke University School of Law, Law and Contemporary Problems, Vol. 27, No. 2, The Electoral Process: Part 1, s. 188-212.
- KERNELL, Samuel; SMITH, Steven S. (2006). *Principles and Practice of American Politics. Classic and Contemporary Readings (3rd Edition)*. Washington (D.C.): CQ Press. ISBN-13 978-1933116723.
- KIMBERLING, William C. (1992). *The Electoral College*. National Clearinghouse on Election Administration, Federal Election Commission. Dostupné z <http://www.fec.gov/pdf/elec_coll.pdf> [cit. 2011-19-02].
- KINCAID, John (2001). *The State of U.S. Federalism, 2000-2001: Continuity in Crisis*. Oxford University Press, Publius, Vol. 31, No. 3, The State of American Federalism, s. 1-69.
- KIRSCHNER, Laura. 2008s Shrinking Battleground and Its Impact on Campaign Activity. *Fair Vote* [online]. 2008. Dostupné z: <<http://archive.fairvote.org/tracker/?-page=27&pressmode=showspecific&showarticle=230>> [cit. 2011-19-02].

- KOZA, John R.; FADEM, Barry; GRUESKIN, Mark; MANDELL, Michael S.; RICHIE, Robert; ZIMMERMAN, Joseph F. (2008). *Every Vote Equal. A State Based Plan for Electing the President by National Popular Vote. Second Edition*. Los Altos, California: National Popular Vote Inc. ISBN-13 978-0-9790107-1-2.
- LIPSITZ, Keena (2006). *Political Participation in Battleground and Non-Battleground States During U.S. Presidential Elections, 1988-2004*. Práce prezentovaná na konferenci The Midwest Political Science Association v Palmer House Hilton, Chicago, Illinois dne 20. dubna 2006. Dostupné z: <http://www.allacademic.com//meta/p_mla_apa_research_citation/1/3/7/1/3/pages137130/p137130-1.php> [cit. 2011-19-02].
- LIPSITZ, Keena (2007). *The Consequences of Battleground and „Spectator“ State Residency for Political Participation*. Práce prezentovaná na konferenci The American Political Science Association v Hyatt Regency Chicago a Sheraton Chicago Hotel and Towers, Chicago, Illinois dne 30. srpna 2007. Dostupné z: <http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/1/0/2/6/p210260_index.html> [cit. 2011-19-02].
- LONGLEY, Lawrence D.; BRAUN, Alan G. (1975). *The Politics of the Electoral College Reform (2nd Edition)*. New Haven and London: Yale University Press. ISBN-13 978-0-300-01588-1.
- LUBIN, David. *Popular Vote? Not Yet*. *The Washington Post* [online]. 2007. Dostupné z: <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/07/15/AR2007071501108.html>> [cit. 2011-20-02].
- MANN, Irwin; SHPLEY Lloyd S. (1960). *The a priori voting strength of the electoral college*. RAND memo reprinted in Shubik, ed., *Game Theory and Related Approaches to Social Behavior*, New York: Wiley, 1964.
- MORAIN, David. *Electoral College Effort Lags*. *Los Angeles Times* [online]. 2008. Dostupné z: <<http://articles.latimes.com/2007/dec/01/local/me-initiative1>> [cit. 2011-20-02].
- MULLER, Derek T. (2007). *The Compact Clause and the National Popular Vote Interstate Compact*. *Election Law Journal*, Vol. 8, No. 4, s. 372-393.
- NIVOLA, Pietro. *Thinking about political polarization*. *Brooking Policy Brief Series* [online]. 2005. Dostupné z: <http://www.brookings.edu/papers/2005/01-politics_nivola.aspx?rssid=nivola> [cit.2011-19-02].
- PIERCE, Neal R. (1968). *The People's President: The Electoral College in American History and the Direct-Vote Alternative*. New York: Simon and Schuster. ISBN-13 9780300027044.
- POLSBY, Nelson W.; WILDAVSKY, Aaron (1991): *Presidential Elections, Contemporary Strategy of American Electoral Politics, Eighth Edition*. The Free Press: New York. ISBN 0-02-922786-0.
- PRITCHETT, Herman C. (1959). *The American Constitution*. New York, Toronto, London: McGraw-Hill Book Copany, Inc. ISBN-13 9780070508774.
- ROSS, Tara (2004). *The Electoral College: Elighted Democracy*. Executive summary, the Heritage Foundation, Legal Memorandum, No. 15, s. 2-13. Dostupné z: <http://www.heritage.org/Research/LegalIssues/upload/71242_1.pdf> [cit. 2011-19-02].

- SAMPLES, John (2004). *A Critique of the National Popular Vote Plan for Electing the President*. Executive Summary, the Cato Institute, Policy Analysis, No. 622, s. 2-16. Dostupné z: <<http://www.cato.org/pubs/pas/pa-622.pdf>> [cit. 2011-19-02].
- SARTORI, G. (2005). *Strany a stranické systémy. Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-7325-062-4 (váz.)
- SPIILERMAN, Seymour; DICKENS, David (1974). *Who Will Gain and Who Will Lose Influence Under Different Electoral Rules*. The University of Chicago Press, *The American Journal of Sociology*, Vol. 80, No. 2, s. 443-477.
- ST.JOHN, Jeffrey (1987). *Constitutional journal: a correspondent's report from the Convention of 1787*. Ottawa: Jameson Books. ISBN 0-915463-42-3.
- STABILE, Nicholas P. (2009). *An End Run Around Representative Democracy? The Unconstitutionality of a Ballot Initiative to Alter the Method of Distributing Electors*. *Northwestern University Law Review*, Vol. 103, No. 3, s. 1495-1526.
- The Harvard Law Review Association (2001). *Rethinking the Electoral College Debate: The Framers, Federalism, and One Person, One Vote*. The Harvard Law Review Association, *Harvard Law Review*, Vol. 114, No. 8, s. 2526-2549.
- The Washington Post-Kaiser Family Foundation-Harvard University: Survey of Political Independents. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-srv/politics/interactives/independents/post-kaiser-harvard-topline.pdf> [cit. 2011-19-02].
- TURNER, Robert C. (2005). *The Contemporary Presidency: Do Nebraska and Maine Have the Right Idea? The Political and Partisan Implications of the District System*. *Presidential Studies Quarterly* 35, No 1., s. 116-137.
- VILE, John R. (1996). *Encyclopedia of constitutional amendments, proposed amendments, and amending issues, 1789-1995*. Santa Barbara: ABC-Clio. ISBN 80-7277-141-8.
- WHITAKER, L. Paige; NEALE, Thomas H. (2004). *The Electoral College: An Overview and Analysis of Reform Proposals*, CRS report for Congress, The Library of Congress.
- WILMERDING Jr., Lucius (1949). *Reform of the Electoral System*. The Academy of Political Science, *Political Science Quarterly*, Vol. 64, No. 1, s. 1-23.

Webové stránky⁷⁷

- CNN. Přístupné z: <<http://edition.cnn.com/>> [cit. 2011-20-02].
- David Leip's Election Atlas. Přístupné z: <<http://www.uselectionatlas.org/>> [cit. 2011-19-02].
- Declare Yourself. Přístupné z: <<http://www.declareyourself.com/>> [cit. 2011-19-02].
- Evergreen Freedom Foundation. Přístupné z: <<http://www.effwa.org/main/page.php>>

⁷⁷ Následující seznam obsahuje internetové stránky, jež jsem v textu citovala či uváděla informace z nich převzaté. Vzhledem k tomu, že jsem mnohé stránky citovala několikrát (např. Leipův volební atlas), a tudíž jsem v práci uváděla veliký počet různých odkazů na stejnou stránku, uvádím zde jen obecné odkazy. Přesné odkazy na konkrétní stránky jsou uvedeny v poznámkách pod čarou ve stati textu.

[cit. 2010-19-02].

Fair Vote. Přístupné z: <<http://www.fairvote.org/>> [cit. 2011-19-02].

Katy Atkinson and Associates. Přístupné z: <<http://www.katyatkinsonassociates.com/>> [cit. 2011-20-02].

Massachusetts Institute of Technology. Přístupné z: <<http://mitworld.mit.edu/>> [cit. 2011-20-02].

The National Archives. Přístupné z: <<http://www.archives.gov/>> [cit. 2011-19-02].

National Conference of State Legislatures. Přístupné z: <<http://www.ncsl.org/>> [cit. 2011-20-02].

National Popular Vote. Přístupné z: <<http://www.nationalpopularvote.com/>> [cit. 2011-20-02].

Real Clear Politics. Přístupné z: <<http://www.realclearpolitics.com/>> [cit. 2011-19-02].

U.S. Census Bureau. Přístupné z: <<http://www.census.gov/>> [cit. 2011-19-02].

United States Election Project – George Mason University. Přístupný z: <<http://elections.gmu.edu/>> [cit. 2011-19-02].

U.S. Senate. Přístupné z: <<http://www.senate.gov/>> [cit. 2011-20-02].

U.S. House of representatives. Přístupné z: <<http://www.house.gov/>> [cit. 2011-20-02].

Příloha: Aplikace alternativních volebních systémů na vybrané volby v letech 1960 až 2000

volby	Kandidát	Současný systém	celkové % hlasů	Systém distriktů	Systém proporční
		a)	b)	c)	d)
2000	Bush Jr.	271	47,87%	288	259,185
	Gore	266	48,38%	250	258,227
	Ostatní	0	3,74%	0	20,542
1996	Clinton	379	49,23%	345	268,358
	Dole	159	40,72%	193	223,42
	Ostatní	0	10,05%	0	46,221
1992	Clinton	370	43,01%	324	236
	Bush Sr.	168	37,45%	214	197
	Perot	0	18,91%	0	105
1988	Bush Sr.	426	53,37%	377	288,1
	Dukakis	111	45,65%	159	245,1
1976	Carter	297	50,08%	259 e)	269,5
	Ford	240	48,02%	257	258
1972	Nixon	520	60,67%	474	330,554
	McGovern	17	37,52%	64	197,473
1968	Nixon	301	43,42%	289	231,534
	Humphrey	191	42,72%	192	225,362
	Wallace	46	13,53%	57	79,465
1964	Johnson	486	61,05%	466	320,042
	Goldwater	52	38,47%	72	213,593
1960	Kennedy	303	49,72%	245	262,621
	Nixon	219	49,55%	278	263,632
	Byrd	15	0,42%	14	8,627

Pozn.: Pro zjištění výsledků voleb pod alternativními volebními systémy jsem kontaktovala The Library of Congress, nicméně ucelený dokument, který by tyto údaje obsahoval, zřejmě neexistuje. Memoranda, jenž byla pro členy Kongresu na toto téma zpracována, bohužel nejsou přístupná veřejnosti, ale byly mi zaslány některé speciální studie od autorů Neale a Whitaker, jež byly na toto téma zpracované a z nichž některé výsledky pod alternativními volebními systémy zmiňují. Tabulka, již jsem sestavila, je tedy kompilátem následujících zdrojů:

- Všechny údaje uvedené v tomto sloupci udávají počet volitelských hlasů a pochází z internetové stránky: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2011-20-02]. Ve volbách 2000 a 1972 byl brán v potaz i hlas „malověrných“ demokratických volitelů. Gore měl původně získat 267 volitelů a McGovern 18 volitelů.
- Všechny údaje v tomto sloupci pochází z internetové stránky: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2011-20-02]. Pro přesné poskytnutí údajů na zmíněném odkazu je nutné vybrat příslušné volby.
- Údaje v tomto sloupci jsou počtem volitelů pro jednotlivé kandidáty. Údaje pro volby 2000 pochází ze zdroje Whitaker et al. 2004: 21. Údaje pro volby 1996 jsou ze zdroje

dostupného na stránkách: <<http://ncseonline.org/nle/crsreports/government/gov-39.cfm>> [cit. 2011-20-02]. Zdroj k volbám 1992 pochází z Hoffman 1996: 1041. Údaje pro volby 1988 a 1976 jsou ze zdroje Polsby et al. 1991: 316. Údaje pro zbývající volby pochází ze zdroje Longley et al. 1975: 53.

- d) Ve všech případech se jedná o systém striktně proporční a čísla jsou počtem volitelských hlasů pro jednotlivé kandidáty. Ve volbách 1992 se jedná o výsledek za použití proporčního systému se zaokrouhlením na jedno celé číslo (výsledek za použití striktně proporčního systému jsem bohužel nenašla). Tento údaj pochází ze zdroje Hoffman 1996: 1041. U voleb 1976 a 1988 se jedná o proporční systém se zaokrouhlením na jedno desetinné místo (výsledek za použití striktně proporčního systému jsem nenašla). Zdrojem k proporčnímu výsledku těchto voleb je Polsby et al. 1991: 316. Údaje pro volby 2000 pochází ze zdroje Whitaker et al. 2004: 23. Údaje pro volby roku 1996 jsou dostupné na internetových stránkách: <<http://ncseonline.org/nle/crsreports/government/gov-39.cfm>> [cit. 2011-20-02]. Údaje pro zbývající volby v tomto sloupci pochází ze zdroje Longley et al. 1975: 53.
- e) Několik států nezpracovalo dostatečně přesné výsledky, aby mohly být zpracovány údaje pro systém distriktů ve volbách 1976. Není tak jasné, kdo by zvítězil v celkových 27 distriktech.